

Egy város haldoklása

A régi Várad és az új Oradea

(Befejező közlemény)

A váradiak, ha elkerültek Temesvárra, látták, hogy ez a város sokkal több lendülettel tör előre, a gyárkémények mintha a földből nőnének ki. De hiszen esodásan gazdag hinterlandja van és valahogy „jobban megy” neki, mint a váradinak. A Clujja lett Kolozsvár megkettőzte lakosságát, rengeteg román hivatal, minisztérium kapott helyet a városban. Építettek házakat, a régi csendes Kolozsvárból egy lázasfogalmu Cluj lett. Egész Erdély központja közigazgatási és közgazdasági szempontból is egy tartomány fővárosa. Szébet és Brassót a mindenkor lojális szászok igyekeztek fellendíteni, ismert szorgalmukkal és kiméletlen versenyükkel. Szatmár vígan élte a határmenti város előnyeit.

Csak Várad, ez a régi kopott gavalér eszmélt arra, hogy nincs többé mire ráértani legyven. Elhervadtak a nagy akarások, elsodródott a mindég talpára eső „várad” ügyesség. A régi gazdag vidék, mely Békéscsabáig és messzi Debrecenre túl is megtalálta a maga piacát, leamputáltatott és itt állott Várad, a maga kis Bémertéri szalonjával, paklón csillogásával és a megmaradt szegény románlaktá környék emporiumának.

Nem volt még kormány, melynek ez a tulajdonban kisebbség lakta város ne mostoha gyermeke lett volna. Semmit sem adni és lehetőleg mindent elvenni, ez lett Bukarestben a jelszó. Sajnos — nem akadt egyetlen román pátriótája sem ennek a városnak, ki egyuttal lokálpátrióta lett volna. A város mai lakossága sokkaltta józanabb, semhogy Tisza loversenyét, vagy Ady bedegáját sirtá vissza. A világezt sem! Visszasírja a békebeli Zöldia uccának hétévasári forgalmát, hova csak romantikát vitt be a huszártisztek mulatás utáni hajnali pénzszórása és amelyet a falusi nép nagy örömmel felszedett. Nem a Raich és Stummer bárók és a Sarga Liliom-ot inspiráló osztrák főherceget sirtá vissza Várad, hanem a kiesett malteroskanalat, melyet nincs senki, ki felemelne és visszaadná a kőműves kezébe. Nem a tegnapi sirtá a város közönsége, hanem a holnapért, a dolgoz szürke holnapért, mely megélhetést, boldogulást és jólétet jelent munkás ezreinek és polgárainak egyaránt.

Az alminiszterre avanszált dr. Zigre Miklós liberális potentát éppen úgy nem tett semmit a városért, mint dr. József Aurél mostani polgármester; Maniu régi-régi barátja.

A város magyar és zsidó lakossága szívszorogva látja, hogy sorvad ennek a leamputált városnak minden tagja. Sirva látja, hogy gyárkéményei nem füstölnek, hogy uccái nem szépülnek, hogy háza nem épülnek. Hová lett a régi lendülete a „békebeli” akarássoknak, hová lett a híres váradai kedélves optimizmus, mely mosolygón épített vízvezetékét, villamost, villanytelepet, palotákat, aszfaltos uccákat és nagyszerű — talán az országban páratlan — kaszárnyákat? Senyved és sorvad ez a város, a kormányok rosszindulata folytán, mely nemhogy adna, hanem még mindég elvesz. Példa erre,

Nem trükk, valóság!

Meleg, barátságos, tiszta

szoba

árból 20 százalék

Bőséges, izletes, házi

étkezési

árból 10 százalék

engedményt kap Ön mint ezen lap előfizetője BUDAPESTEN a

Park szállóban

VIII. Baross tér 10. Szemben a Keleti Pályaudvar érkezési oldalával

hogy már békében ki lett jelölve az új vasúti üzletvezetőség helye. — most meg a forgalmi főnökséget is elvitték Szatmárra. Már olyan hangok is hallatszottak, hogy Belényest, ezt a románlaktá 4—5000 lakósu várost akarják megyeszékhelynek. Sorvasztani, ahogy és ahol csak lehet. Ez a jelszó 10 esztendeje Bukarestben és kitudja ki, vagy mi fogja ezt feltartóztatni? Nincs senki, aki ezért a városért erőlyesen lathá vessé magát. Minden erdélyi város, nagyjából keresztülviszi azt, amit tervez, csak ez a hajdan oly élelmes város nem tud semmit elérni, sorsa javítása végett. Városmentési akciói is egymásután a semmibe süllyednek, mert még a román, vagy kisebbségi bankok sem adnak egy banit sem — dacára a város milliárdnyi vagyonának.

Pedig ennek a városnak lakóiban még most is van munkakedv. Még mindég tudna szépet, nagyot és hasznosat alkotni. De nincs rá módja. Nagyszerű építómunkásai már régen a Regában élnek, mert itt nem épül ház. Butorgyára nem dolgozik, vagongyára sem. Malmai nagyrészt állanak, cipőgyarai, mely talán első volt egy időben az országban, sehol sem talál kellő megértésre és az elhelyezési lehetőségekkel küzd. Nagykereskedői lassankint mindjobban kevesbednek, mert a verseny éles és az ország belterületétől innen a határmentéről, nagy a távolság. Kereskedői, kik a híres Cityben élnek, már régen nem árulnak a közeli határ miatt, amiért Budapest seiyem és egyéb üzletei 5 órai gyorsvonati távolságra vannak innen. Nincs kereseti lehetőség, nincs pénz, nincs forgalom és nincs egy jómódú környék, mely úgy fel tud lendíteni egy vidéki várost.

Szegény, mostohán kezelt kisebbségi város ez a Várad, a mostani Oradea. Ha valóban jönne egy 4—500 milliósi investációs kölcsön, melynek csak híre jelenik meg évente többször az itteni lapokban, akkor fel lehetne építeni a régen tervezett vásárcsarnokot, az uccák rendbehozatalát is megkezdhetnék, akkor lehetne a nagyszerű Drágán patak vizével az elektromos centrálét is megépíteni, hogy ilesó ipari árama legyen a városnak, (ha már földgáza nem lehet.) Új lukratív közmvéket lehetne teremteni. — de hol van a pénz?

Nem is igen ajánlják, de ha jönne is, a kormány nem engedi. Ami biztosan megvan, az a folvton növekvő munkanélküliség, egy kilitástalan tél, annak minden nyomorával. A város belterületéről a magas házbérek miatt a polgárság és munkásság a kültekkel most épített vályozházaiába mennek lakni és ezáltal rengeteg a kiadó lakás, éppen úgy, amint hogy egymás mellett állanak a kiadó üzlethelyiségek is, a város legforgalmasabb pontjain, ahol évek óta elvitt, semmi pénzért nem lehetett üzlethelyiséget kapni.

Tudom, hogy mindenütt nagyon súlyos a gazdasági helyzet. Ismerem az ország helyzetét, tudom, hogy 2.70-ért eladó a buza, meg hogy nincs ára a bornak. Mindent tudok. Ismerem a főbbi erdélyi városok esőstatistikáját. Azt is tudom, hogy mindenütt azt mondják, hogy „ilyen rossz, mint nálunk, sehol sines”.

És ennek dacára azt mondom, hogy ennek a környék nélküli, mostohaként kezelt drága kis városnak nagyon rosszul megy a sora. Rosszabbul mint a főbbi városnak! Azt hirdették évenként át a lapjaink, hogy mi vagyunk „Románia nyugati szárazföldi kikötője”. Egy kikötő, ahol nem horgonyoz hajó, ahol a mólót helvettessít vámhivatal kong az ürességtől, ahol az utak siralmasan rosszak, ahol nincs szabad vámraktár, egyszóval — ahol alig van élet. Így nézhetett ki Finnme, mikor D'Annunzio volt ott az ur, vagy egy olyan város, melyet kormánya nagyon büntetni akar.

Mi oradeaiak ezt mind jól tudjuk! De minden hiába!

Jólesik pátrióta szívemnek, hogy az erdélyi olvasóközönség elé tárom a mi drága, szeretett Nagyváradunk mostoha sorsát. Akik tudnának segíteni, azok nem akarnak — vagy talán nem is tudnak?

Pedig úgy ismerem a helyzetet, hogy volna még itt potenciális erő, mely tudna nagyot, szépet és maradandót alkotni. Van még itt munkás kéz és alkotni vágyó konstruktív hajlam. Van itt minden, csak — sajnos — pénz nincs! Nincs pénz és kormányjóakarát. Az itteni magyar és zsidó lakosság keservesen nyögi ezt és közben huzza a mindennapi élet keservének döcögős és üres szekerét. De azért bizom a jövőben. Ennek dacára hiszem, hogy a régi váradai élelmesség nem hagyja magát legyűrni, még az amolyan rossz viszonyoktól sem.

Lesz még itt hallható a ritmikus munka zenéje és lesz még karnevál a

mi dédelgetett kávéházak, tükörfényes bankokkal teli Bómer-terünkön...
Leitner Zoltán.

A francia szocialisták élesen támadták a kormányt Genfben üzött kétszínű politikája miatt

Párizs, november 19. A francia kamara ma esti ülésén szociáldemokrata részről támadták a kormányt Genfben üzött kétértelmű leszerelési szereplése miatt és azt a javaslatot tették, hogy a képviselőház bocssa el 18 hónapi szolgálatuk után katonai szolgálatuk teljes letelte előtt az 1929-ik évi kontingenst. Maginot hadügyminiszter

bejelentette, hogy a maga részéről ellenzi a javaslat elfogadását, Tardieu miniszterelnök pedig ellenezte a javaslat tárgyalás alá vételét is s felvetette ezzel kapcsolatban a bizalmi kérdést. A képviselőház többsége 348 szavazattal 248 ellenében bizalmat szavazott a kormánynak és nem kívánta tárgyalni a javaslatot.

Megtalálták a lyoni földomlásnál életüket vesztett rendőrök és tüzoltók holttesteit

A pápa részvéte a katasztrófa áldozatai felett

Párizs, november 19. Lyonból jelentik, hogy a földesuszamlás színhelyén még folyó feltárási munkálatok során megtalálták a mentés közben életüket vesztett tüzoltók és rendőrök holttesteit. A hullák arcvonásai a felismerhetetlenségig eltorzultak. Még néhány el fűntnek jelzett lakó holtteste után kutátnak az omladékok között.

Tegnap az ügyészség öt kémikust és építész hallgatott meg a helyszí-

nen. A Chaiseaux-kórház kiürített helyiségeiben több helyütt mikrofonokat szereltek fel, amelyek a zörejeket azonnal közvetítik a biztos helyen őrködő megfigyelőkhöz. A kórház összedőlését aligha lehet majd kikerülni.

Párizs, november 19. Mayonna pápai nunciusa tegnap felkereste Briandt és a Szentatya részvételt fejezte ki a lyoni katasztrófa alkalmából.

Vasárnap tiltakozó gyűlést tartanak a nyugdíjasok a lehetetlen kifizetések ügyében

A városháza nagytermében úgy a katonai, mint a polgári nyugdíjasok összegyűlnek

Cluj—Kolozsvár, november 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). A nyugdíjasok nyomoruságáról és a nyugdíjak kifizetése körüli herce-hureákról nem lehet eleget írni. Ezekre megy azoknak a szerencsétleneknek a száma, akik hónapról-hónapra a legszörnyűbb kálváriajáráson keresztül tudnak csak pénzükhöz jutni. Néha hónapokon keresztül nem fizetik ki azt a nyugdíjat, ami valóságos éhbér a hosszú hivatalnokoskodás után. A kifizetések körül botrányos jelenetek szoktak a pénzügyigazgatóságnál lejátszódni. Heteken keresztül hiába várnak ezek a szerencsétlenek arra, hogy pénzüket megkapják és nincs kihez forduljanak, mert mikor a pénzügyigazgatóságnál pénz van, azt a jóállásban levő állami tisztviselőknak, nem pedig a nyugdíjasoknak adják ki.

A nyugdíjasok az őket ért folytonos sérelem ügyében vasárnapra gyűlést hívtak össze, amelyen tiltakozni fognak az igazságtalanságok ellen. A gyűlés célja az, hogy megbeszéljék azokat az eszközöket, amelyeknek segítségével elérhetik azt, hogy a pénzügyigazgatóság rendszeren folyósítsa a nyugdíjakat. A nyugdíjasok a bizonytalan kifizetések miatt — eltekintve az ezzel járó kellemetlenségektől és idővesztésegtől — egyenesen egzisztenciájukban vannak veszélyeztetve és különösen most, télviz idején a legnagyobb nyomornak vannak kiszolgáltatva.

A nyugdíjasok gyűlése vasárnap délelőtt 11 órakor a városháza dísztermében lesz megtartva és azon úgy a katonai, mint a polgári nyugdíjasok

meg fognak jelenni. A gyűlés kezdeményezői Stoica Aurel nyug. alezre-des és Bărdossy Coriolan nyug. őrnagy, akik körülvélnél fordultak a város nyugdíjasaihoz, amelyben felszólítják őket, hogy feltétlenül megjelenjenek a gyűlésen.

Primăria Municipiului Cluj.
No. 22304—1930.

ANUNT

Municipiului Cluj va da in întreprindere pe cale de licitație publică cu ofertă in scris, inchise și sigilate pe durata de 3 (trei) ani dela predare curățitul și transportul fecalelor din closetele necanalizate, aflătoare in edificele Primăriei și in celea particulare unde nu este canalizare și apeduct.

Licitatia se va ținea in conformitatea cu dispozițiunile cuprinse in art. 88—110 din Legea Contabilității publice in ziua de 8 Ianuarie 1931, orele 11 a. m., inaintea Comisiei de Licitatii, sala de sedinta.

Ofertanții vor depune deodată cu predarea ofertelor lor, o garanție de 10.000 Lei in numerar sau efecte garantate de stat.

Condițiunile de licitație (caietul de sarcini) și tabloul latrinelor din clădirile Primăriei, se pot vedea in biroul Serviciului economic, Cluj, la 13 Noembrie 1930.

Primăria Municipiului Cluj.

BARHOL MEGJELENT KÖNYVET MEGKAPHAT AZ UJ KELET KÖNYVOSZTALYABAN.

Megkezdésokat

Hétfőre

Szatmár, n monstru-per tá előtt sem a vád hitték, hogy a tempóban fog tanuk és egy száma meghala a legnagyobb ottak, hogy n fog a tárgyalá három nap ala nöke olyan fo hogy előreláth zódik a bizony beszédek is ell

A bors

Ilyen körülm meg szerdán járás. A szerd minchat tanut lévő negyven t gel kell megjel zése rendkívül A harminehat viselve van B tege. Jegyző, végrehajtó, par jegyző felolvas elnök megállap zett tanuk köz majd mindnyá hallgatott tan terembe és egy kihallgatásra. tanut hallgatta a védelem része mészetesen ugy antiszemita vá tak el minden igazolni igyek ellen felhozott. Elsőnek Mih interimárbizott be tanuvalloma már bizottság feje, a március idején legelsőn állandóan kont nyekkel. A ma képpen alig er nősen azokat amelyek terhe antiszemita vá dolgok jutottak vádlottakat szinbe.

Nem akart Elmondja a jelent meg elő ségházán prez engedélyét ku sára. Ekkor e mine zsidó gy házán, akik Danilának nez szemita előag Ganz Mózes Danilának, ho ha Borsán ma Danila ekkor őrségre, Werz fektust akarta jelentette, hog tak ezek telef hagyta a közs lottá, hogy a ték. Nem tu mi történt az ott.

„Nem nem

Az elnök k eseményekre Megkérdezi, és 8-ika között uak elmenekül

Megkezdtek a tanukihallgatásokat a szatmári perben

Az antiszemita védelem tanúi semmit sem tudnak az atrocitásokról és csak azt tudják, hogy a zsidók fenyegették meg Danilát

A tanuk nem tudták bizonyítani, hogy a zsidó vádlottak megrohanták volna az iskolát — A törvényszék kamatkalkulációkat végzett — Hogyan festik le a borsai zsidók életét az antiszemita tanuk — Codreanu a törvényszék asztalára letette a borsaiak fekete kenyerét

Hétfőre várható az ítélet a szatmári perben

Szatmár, november 19. A borsai monstre-per tárgyalásának megkezdése előtt sem a vádlottak, sem a védők nem hitték, hogy a tárgyalás ilyen gyors tempóban fog lefolyni. A vádlottak, tanúk és egyéb perbeli személyek száma meghaladja a kétszázat is és így a legnagyobb optimisták is arra számítottak, hogy minimálisan három hetet fog a tárgyalás igénybe venni. Az első három nap alatt azonban a tanács elnöke olyan fokozott tempót diktált, hogy előreláthatólag szombatra befejeződik a bizonyítási eljárás, talán a perbeszéd is elhangzanak, szombaton és

A borsai bíró nem emlékszik semmire

Ilyen körülmények között kezdődött meg szerdán reggel a bizonyítási eljárás. A szerdai napra a bíróság harminchat tanút idézett be. A még hátralévő negyven tanunak csak hétfőn reggel kell megjelennie. A tanuk gyülekezése rendkívül tarka képet mutatott. A harminchat tagú csoportban képviselve van Borsai község minden rétege. Jegyző, bíró, csendőrmester, végrehajtó, parasztok és zsidók. Gárdos jegyző felolvassa a tanuk névsorát, az elnök megállapítja, hogy a mára beidézt tanuk közül mindenki megjelent, majd mindnyájukat átküldik a ki nem hallgatott tanuk részére fentartott terembe és egyenként szólítják be őket kihallgatásra. Dél előtt mindössze négy tanút hallgattak ki. Mind a négy tanu a védelem részéről jelent meg, amit természetesen úgy kell érteni, hogy az antiszemita vádlottak védelmére mondtak el minden lehetőt és ugyanakkor igazolni igyekeztek a zsidó vádlottak ellen felhozott vádpontokat.

Elsőnek Mihali Jun Fasa, a borsai interimárbitárs volt elnökét szólítja be tanuvallomásra az elnök. Az interimárbitárs elnöke, mint a község feje, a márciusi és májusi események idején legelsőnek értesült mindenről és állandóan kontaktusban volt az eseményekkel. A mai tárgyaláson esodálatosképpen alig emlékezett valamire, különösen azokat a dolgokat felejtette el, amelyek terhelők lehettek volna az antiszemita vádlottakra és csak olyan dolgok jutottak eszébe, amelyek a zsidó vádlottakat helyezték kedvezőtlen színbe.

Nem tudja a bíró, hogy miért akartak telefonálni

Elmondja a tanu, hogy március 7-én jelent meg először Borsán, ahol a község házában prezentálta. Juga prefektus engedélyét kulturális előadások tartására. Ekkor egyenként mintegy harminc zsidó gyülekezett össze a község házában, akik azt hangoztatták, hogy Danilának nem szabad Borsán antiszemita előadást tartani. Felismeri Ganz Mózes Lébet, aki azt mondta Danilának, hogy nem felel az életéért, ha Borsán marad. Emlékszik arra, hogy Danila ekkor telefonálni akart a csendőrségre, Werzberger pedig Juga prefektust akarta felhívni telefonon. Kijelentette, hogy nem tudja, miért akartak ezek telefonálni. Danila ezután elhagyta a község házát és ő később hallotta, hogy az iskola ablakait beverték. Nem tud részleteket arról, hogy mi történt az iskolánál, mert nem volt ott.

„Nem voltam ott, nem láttam, nem tudom“

Az elnök kérdéseket intéz a további eseményekre vonatkozólag is Fasához. Megkérdezi, hogy mi történt május 5. és 8-ika között, miért kellett a zsidóknak elmenekülni Borsáról? Fasa erre

hétfőn sor kerülhet már az ítélet kihirdetésére is.

A szatmári tárgyalás első két napján — hétfőn és kedden — példátlan gyorsasággal intézte el az elnök a mostreper összes formalitásait és kihallgatta a per mind a nyolcvanhét vádlottját. A vádlottak kihallgatása — amint az Új Kelet előző tudósításaiban már jelentette — a bizonyítási eljárás szempontjából negatív eredménnyel járt. Valamennyi antiszemita vádlott, még azok is, akik a vizsgálóbíró előtt beismerő vallomást tettek, tagadták az összes terhükre rótt büncselekményeket.

azt a feleletet adja, hogy erről ő nem tud. Hasonlóképpen nem tud arról se, hogy május 10-ére miért kellett katonaságot kivezérelni Borsára. Azt azonban tudja, hogy a főszolgabíró május 10-én egy autót bocsátott Danila rendelkezésére, amelyen az visszautazott Borsára.

Az ügyész és a védők tesznek ezután kérdéseket a bíróhoz. — Van-e tudomása arról, — kérdi dr. Galea ügyész, — hogy március 7-én a zsidók erőszakkal behatoltak az iskolába, megátolták Danilát előadásának megtartásában, úgy, hogy Danila életveszélyben forgott.

Fasa erre a kérdésre is azt feleli, hogy nem tudja, mert nem volt jelen. Hallotta, hogy az ablakot betörték és utólag Muresan iskolaigazgató azt mondotta neki, hogy ő majd megtéríti az ablakbetörések által okozott károkat. Az ügyész folytatja kérdéseit: — Tud-e arról, hogy Danila a zsidók ellen izgatott és hogy általában provokálónak lépett fel a zsidósággal szemben?

Fasa: Nem tudok erről semmit.

Mit látott és mit hallott az antiszemita agitációért felfüggesztett tanító?

A következő tanu Petrovai Vasile, a borsai központi állami iskola egykori tanítója volt, akit antiszemita izgatásaiért szeptember elsején elbocsátották állásából. A tanító kihallgatása több mint egy órát vett igénybe. A tanu teljes részletességgel mondotta el március 7-től kezdődőleg az eseményeket, természetesen úgy, ahogy azokat ő, aki egyik prononcirozott vezére volt az antiszemita akciónak, látta és megítéli. Elmondja, hogy a poianai templomban ő volt az énekemester. Danila március 7-iki előadását az ő iskolájában tartotta, így úgy a március 7-iki eseményekről, mint a poianai templomban történt dolgokról részletesen tud.

— Mialatt Danila az iskolában előadást tartott, — mondja a tanu — a zsidók megrohanták az iskolát és betörték annak ablakait. Rengeteg zsidó gyült

Danila megjelenik Polyánán, mint Károly herceg

Elmondja a tanu, hogy május 4-én tíz ezer román vonult fel Borsá uccáin a Hojda-kertben. Ő Danila mellett állott de nem hallott semmi olyan beszédet, amely miatt a zsidóknak okuk lett volna félniük. Petrovai tanuvallomása ezután szenzációs és váratlan fordulathoz érkezik:

— Május 7-én — mondja Petrovai — bent voltam az iskolában és egyszer csak jöttek hozzám azzal a hírrel, hogy Károly herceg Polyánára érkezett. Tudtam, hogy ebben az időben a herceg száműzetésben volt és így rendkívül

Elnök: Önnek ezekről tudnia kell, hiszen bírása volt a falunak.

Fasa megerősíti azt a vallomását, hogy nem tud semmiről. Majd az ügyész a következő kérdést intézi hozzá:

— Tud-e arról, hogy abban a faluban, ahol maga bíró volt, különböző elnevezések alatt szervezetek alakultak, mint a Mihály arkangyal légió és vaspárda, amelyek a zsidóság ellen szervezték meg a románságot és katonai kiképzésben részesítették tagjaikat.

Ennél a kérdésnél az elnök és a zsidó ügyvédek is asszisztálnak, azonban Fasa most is azt állítja, hogy mindezekről nem tud, nem vett részt semmilyen szervezetben és nem volt informálva azoknak létezéséről.

Dr. Galea ügyész: Tud-e arról, hogy a zsidók szervezkedtek a románság, különösen a papok és Danila ellen?

Hallottam szavakat

A tanu erre a következőket mondja: Am azút vorbe rele din partea jidani-mii. (hallottam rossz szavakat a zsidóság részéről).

A tanu e kijelentésénél úgy az elnök, mint a védelem részéről számtalan kérdést tesznek fel, Fasa azonban nem tud precizizálni, hogy melyek voltak azok a „rossz“ szavak és hogy kitől eredtek az állítólagos kijelentések. Ekkor dr. Borghida József tette fel a következő kérdést:

— Tudja-e a tanu, hogy Danila zsidóellenes beszédekert tartott a faluban, amelyekben azzal izgatta a románságot, hogy izzé ki az országból a zsidókat?

Tanu: Nem tudok ilyen beszédekről. Én csak Danila autorizációját láttam, amelyben nem volt szó zsidókról, csak kulturáról.

Fasa kihallgatása egy teljes órát vett igénybe.

össze az iskolaterem előtt, legalább is négyszázan voltak és folyton azt kiáltották: Le Danilával! Nem türjük, hogy itten valaki románul beszéljen, vagy egyáltalában román dolgokról szöncöljön.

„Négyszáz“ zsidó tüntetett, de csak kettőt ismer fel a tanu

Az elnök tisztázni igyekszik a tüntetés részleteit, mire kiderül, hogy a tanu a jelenlévő tizenhét zsidó vádlott közül, annak ellenére, hogy szerinte négyszázan tüntettek, csak Werzberger Móricot és Ganz Lébet ismeri fel, akik szerinte a tüntetők között voltak, de nem tudja megmondani, hogy a fenyegető kijelentések kinek a részéről hangzottak el.

Mégis ebben a tenorban folytatja vallomását és kijelenti, hogy Danila meg sem tudta tartani konferenciáját, mert élete veszélyben forgott.

meglepett az a hír, hogy az országba érkezett és nem tudtam mire vélni, hogy miért éppen Polyánára jött. Ezért nyomban ementem Polyánára, ahol Danilát találtam.

Petrovai vallomásának ez a részlete óriási szenzációt keltett a hallgatóság körében, mert a törvényszék előtt most szerepelt először az az Új Keletben már ismertett részlete a borsai eseményeknek, hogy Danila egy időben azt hirsztelte magáról a parasztok között, hogy ő Károly extrónörökös.

Ezután a május 7-i eseményekről tesz

fel kérdéseket az elnök. Ezen a napon barrikádóztak el magukat az antiszemita papok és Constantin Dánila több száz paraszttal a polyanai templomban.

A papok félték a zsidóktól

— A papok — mondja Petrovai — azért tartózkodtak a polyánai templomban, mert heteken keresztül le sem mertek menni a faluba. Annyira félték a zsidóktól.

Majd arról beszél, hogy a polyánai templomban nem készítettek elő rendezőzavarást, amikor május 10-én a hatóságok kijöttek a helyszínére, arra kérték Constantin Dánilát, hogy ne agitáljon. Dánila kijelentette, hogy nem is volt szándékában agitálni és átadott egy 15 pontból álló memorandumot a hatóságok vezetőinek. (Ez az a memorandum, amelyben Dánila fantasztikus követeléseket támasztott a zsidó lakossággal szemben.)

Vallomásának további során arról beszél, hogy a zsidók azt híresztelték, hogy a jasi diákok érkeznek polyánára és ezért menekülni kezdtek a faluból május 8-án.

Kiknek volt okuk félni Borsán a két papnak, vagy a zsidóknak

— Tisztázzunk egy kérdést — vág közbe az elnök. — Kik félték hát és kiknek volt okuk félni Borsán. A papoknak, vagy a zsidóknak? Az előbb azt mondotta, hogy a papok le sem mertek jönni Polyánáról, most pedig maga bevallja, hogy látta a zsidókat elmenekülni a faluból május 8-án.

Petrovai rövid gondolkodás után azt mondja, hogy csak a papoknak volt okuk félni, mert a zsidók provokálták. Ő az egész idő alatt ott volt a polyánai templomban, de egyetlen olyan szót sem hallott, ami miatt a zsidóknak félni kellett volna. A polyánai templomban csak arról beszéltek, hogy román népházat kellene építeni Borsán, kevesebb keresma és több iskola legyen. Ezért nem kellett a zsidóknak menekülniük.

Borsán nem is tudják, mit jelent a harang félrevereése

Ügyész: Hallotta-e valakitől, hogy veszály esetén félre fogják venni a harangokat, ha jönnének a csendőrök, hogy letartóztassák Danilát és a papokat?

— Borsán azt sem tudják, hogy mit jelent a harangok félrevereése. Nálunk csak temetősor és istentiszteletkor szoktak harangozni.

Mota védőügyvéd intéz ezután különböző kérdéseket a tanuhoz.

— Tud-e arról, hogy amikor május 7-én Danila előadást tartott az iskolában, a zsidók halállal fenyegették meg?

Tanu: Ezt nem hallottam, de erősen fenyegetőztek azzal, hogy nem türnek román beszédet.

Mota ügyvéd: Ön hét éve tanító Borsán, mondja el, hogy élnek ott a zsidók és hogy élnek a románok?

Tanu: A zsidók gazdagok. Ami vagy van Borsán, az mind a zsidók kezében van. Száz percentes kamatot is szednek a zsidók és tudok olyan esetről is, hogy egy váltót azon a címen, hogy elkallódott, kétszer fizetettek meg egy paraszttal.

A zsidó védők tiltakozása ellenére, megesketik a tanut

Petrovai kihallgatásának végén a zsidó védők tiltakoznak az ellen, hogy a tanu vallomására megeskessék, mert Petrovai aktív részese volt az antiszemita mozgalomnak és emiatt függesztették fel állásából is. A bíróság azonban

ugy határozott, hogy a tanutól kiveszik az esküt.

Az iskolaigazgató semmiről sem tud

Az elnök rövid szünetet rendel el, majd félegy órákig folytatják a tanukihallgatásokat és Maladeanu iskolaigazgató kerül sorra, aki negatív tanuvalomást tesz. Kijelenti, hogy nem volt a teremben, amikor Dánila beszélt. Hallotta, amikor az összegyülekezett zsidók azt kiáltották, hogy le Dánilával, de ne mhallotta, hogy halállal fenyegették volna meg.

A végrehajtó helyzetképet ad

A délelőtti folyamán az utolsó tanu Balázs Géza református vallású végrehajtó volt, aki elmondotta, hogy március 7-én tettenért egy talmudistát, aki fejegette az iskola ablakát.

Zelea Codreanu megkérdi a tanutól: Hány fűrésztelep van Borsán?

Tanu: Hét. Hat zsidó és egy román

Zsidók és románok békében és barátságban éltek, míg Danila Borsára nem érkezett

A délutáni tárgyalást fél 4 órakor nyitotta meg dr. Erdőss Ferenc tanácselnök. A délutáni tárgyalás kisiklott eredeti medréből és a védők, valamint az ügyész által feltett kérdések kapcsán mellékvágányokra terelődött. A büns agitáció és az inzultusok hosszú sorának igazolása helyett főleg két pont körül forgott a mai tárgyalás. Az első momentum a borsai iskola ablakainak beverése volt, amely a vádirat szerint akkor történt, amikor a zsidók megostromolták az iskolát, ahol Dánila előadást akart tartani március 7-én. Különösen Zelea Codreanu firtatta sokáig ezt a kérdést és az ellentmondó és zavaros vallomásokból egyáltalában nem derült ki, hogy a zsidók megostromolták volna az iskolát. A második momentum, amelyen mellékvágányra siklott a tárgyalás, a kamatkérdés volt. A törvényszék ugyanis egy 62 éves borsai román paraszt tanu kihallgatása alatt háromnegyed órán keresztül kalkulációkat végzett annak megállapítására, hogy milyen kamatot szedtek a borsai zsidók a román parasztoktól. Ebből a kalkulációból azt állapította meg a bíróság, hogy 31 százalékos kamatra adták ki a pénzt az a néhány borsai zsidó, aki kihi telezéssel foglalkozott, ami lényegesen alacsonyabb kamattal, mint amelyet a környező falvakban lévő román bankok felszámítanak.

A délutáni tanukihallgatásoknak volt egy harmadik momentum, amely szorosán hozzátartozik a borsai ügy pszichológiájához. A tanuvalomásokból kiderült, hogy a zsidóság és a románság között a viszony normális, sőt szívélyes volt évtizedeken keresztül, egész március 7-ig, míg Dánila a faluba nem érkezett. Ettől kezdve változott ellenségesé. A délutáni tárgyaláson egyébként főleg az antiszemita védelem vonultatta fel tanuit, akik szinte egyöntetűen tették meg vallomásaikat. Jellemző, hogy azokkal a tanukkal szemben, akiknek vallomásaiban az antiszemita védelem nem egészen bizonyos, kifogásokat emel és egyes tanukat azzal vádolt meg, hogy a zsidók lefizették azért, hogy a papok ellen tanuskodjanak.

A postamester nem tud arról, hogy Dánilát fenyegették volna

Elsőnek Ilea George 19 éves postamestert hallgatták ki, aki elmondotta, hogy tudta, hogy Dánila megérkezett március 7-én Borsára. Hallotta a dobolást és tudja, hogy 30 zsidó összegyűlt a község házában. Nem tud arról, hogy az ablakokat betörték, ezzel szemben tudja, hogy a zsidók fenyegetésekkel, hangos fűtülésekkel és ordításokkal gyűltek az iskola köré. Nem tud a Hojda-kertben történtekről és arról sincs informálva, hogy mi történt május 5-én. Az ügyész kérdéseket intézett Ilea-hoz. Megkérdezte tőle, hogy hány éve tartozdik Borsán.

— Három éve — feleli Ilea.

— És milyen volt a viszony ez alatt a zsidók között?

— Kitűnő! — feleli a postamester, majd amikor az ügyész azt a kérdést teszi fel, hogy március 7-e után milyen lett a viszony, így felel:

— A lehető legrosszabb.

Majd az ügyész megkérdezi, hogy Dánila az őt ért fenyegetések miatt hagyta el az iskolát, vagy maga jószántából. A tanu erre kijelenti, hogy Dánilát nem fenyegette senki. Nem tud róla, hogy bármely részről valaki ellen irányuló komplottot szerveztek volna Borsán.

tulajdonban.

Zelea Codreanu: És hány koresma?

Tanu: Ötvenegy. 48 zsidó és három román tulajdonban.

Zelea Codreanu: Hogy élnek a zsidók Borsán?

Tanu: Nyolcvan százaléka a zsidóknak kereskedő és normális életkörülmények között él. A zsidó fűrészekben pedig csak zsidó munkásokat alkalmaznak.

Zelea Codreanu ekkor felpattant helyéről, kivett az irattáskájából egy lepényszerű nyomoruságos kenyeret és a bíróság felé kiáltja:

— Hallotta a bíróság, hogyan élnek a zsidók és most láthatja, ilyen kenyeret esznek a románok.

Codreanu fekete kenyere nem tévesztette el hatását a hallgatóság előtt, akik nem tudják, hogy a végrehajtó jelentésével ellentétben a borsai zsidók 80 százaléka a román paraszttal egyforma sorsban él.

Mota védő a bíróságtól annak megállapítását kéri, hogy mit értenek az alatt hogy március 7-e előtt jó, március 7-e után pedig rossz volt a viszony a románság és a zsidóság között. Arra hivatkozik, hogy Dánilát már megérkezése napján életveszélyesen fenyegették a zsidók, következképpen már nem lehetett jó a viszony a románság és a zsidók között.

Mota azzal vádol egy tanut, hogy a zsidók lefizették

Steteu György a következő tanu. Ami kor ez a tárgyalóterembe lép, **Mota** emelkedik szólásra és azt a kijelentést teszi, hogy Steteu Györgyöt a zsidók megvesztegették. A szatmári rendőrfőnökkel akarja igazolni ezt az állítását, aki szerinte hallotta, amint a délelőtti folyamán Steteu a zsidókkal tárgyal, hogy mellettük valljon. Követeli, hogy hallgassák ki Szatmár rendőrfőnökét.

A törvényszék napirendre tér az előterjesztés fölött, amit **Mota** még néhány szor erőlyesen követel, annak ellenére, hogy a megvesztegetéssel vádolt tanu jelentéktelen vallomást tesz.

Mihai Nicolae Strafunda a következő tanu, aki az előbbi tanukat tulleitálja, azt állítja, hogy nemcsak beverték az iskola ablakait, hanem még az ajtókat is kiemelték sarkaikból és úgy hatoltak be az épületbe.

A hatvankétéves paraszt kamatkalkulációi

Ezután kerül a sor **Steteu Gavriile** 62 éves paraszt kihallgatására. Az ügyész intéz kérdéseket Steteuhoz. Megkérdezi, hogy az alatt a 62 év alatt, amíg Borsán élt, milyen volt a viszony a zsidók és a románok között. **Steteu Gavriile** kijelenti, hogy a viszony kielégítő volt, március 7-e után azonban elmérgesedett.

A bíróság kamatkalkulációi

Mota védő tesz fel ezután kérdéseket a tanuhoz. Azt kéri, hogy hány hold földje volt a háboru előtt a borsai románságnak és hogy szereztek meg a zsidók a román földeket. **Steteu** elmond egy esetet, hogy egy paraszt, amikor meghalt, hét örököse felparcellázta a földet. Az egyikük eladta parcelláját a zsidónak, a zsidó addig mesterkedett, amíg mind a hét parcella a birtokába jutott.

Ezután kérdéseket intéz a bíróság **Steteu**hoz, annak megállapítására, hogy milyen kamatot szedtek a zsidók Borsán. Az öreg paraszt különböző számokkal szolgál az elnök kívánságára, amelyk alapján a bíróság háromnegyed órán keresztül kalkulációkat csinált és megállapította, hogy a kiköleszött pénzektől után 31 százalékos kamatot szedtek azok, akik pénzeket hiteleztek ki.

A esendőrőrmester tanuvalomása

Udejanu esendőrőrmester, a borsai esendőrőrs parancsnoka a következő tanu. Tud arról, hogy a felizgatott paraszto ki akarták verni a zsidó jegyzőt a község házából. Arról is hallott, hogy május 5-én zsidóverések voltak, de neki nem panaszkodott senki és egyik zsidó sem tett feljelentést. Az ügyész hozzá is azt a kérdést intézi, hogy milyen volt a viszony március 7-e előtt a románok és zsidók között. Kijelenti az őrmester, hogy soha összetűzések, vagy kilengések nem voltak. Az ügyész további kérdéseire azt feleli, nem tudja, miszerint

„GALLIA“ R.-T.

Francia-román selyemgyár Bucuresti, Piața Lupaiuca Palatul Bunascu Pop.

KOLOZSVÁRI FIOKJA: STRADA GEN. NECULCEA (KORNISS U.) 2.

Lyoni és párizsi

központunk mindentéle

selymeit

összes kreációkban, kicsinyben és nagyban hozzuk forgalomba.

Crepe de Chine mindentéle minőségben

Crepe Georgette

Crepe Mongol

Crepe Satin

Soie Lavable stb. stb.

Ajándékba

egy üveg „LUBIN“ finom francia parfümöt adunk minden egyes bevónknak, aki még november hónapban egy szoknyára való crepe de chine selymet vásárol, melynek ára kezdődik méterenként

200
LEJNÉL

Dánila megérkezésének lehetne csak tulajdonítani a zsidóság és románság közötti viszony elfajulását. Tudomása volt a Mihály arkanval légió létezéséről. Az ügyésznek arra a kérdésére, hogy a papok megállapodtak a parasztokkal,

hogy amikor a harangokat Polyánában félreverték, az azt jelenti, hogy jön a esendőség, azt feleli, hogy hallotta a harangot félreverti, de nem tudja, hogy ez egy megállapított jel volt és hogy miért verték félre.

A borsai jegyző visszavonja a vizsgálóbíró előtt a borsai tüzről tett vallomását

Petrovai jegyző kerül ezután kihallgatásra, aki teljes egészében visszavonta a vizsgálóbíró előtt tett vallomását. Az előzetes vizsgálat folyamán ugyanis **Petrovai** azt a vallomást tette, tud arról, hogy a két antiszemita pap és néhány paraszt között szó volt Borsai felgyújtásáról és hallotta, hogy több paraszt ajánlatot tett a papoknak, hogy gyűjtsék fel a zsidók házait. **Petrovai** most azt a kijelentést tette, hogy ő ilyen nyilatkozatot nem adott és nem tudja, hogy kerül ez a vizsgálóbíró kezébe. Egyébként ő előtte nem olvasták fel a tollbmondott vallomást, hanem anélkül

írta alá, hogy tudná, mit tartalmaz.

Felvonulnak a szatmári per zsidó védői

Jelentettük tegnap, hogy dr. Fischer József Bukarestből Szatmárra utazott a borsai per tárgyalására. Vele együtt fog Szatmárra utazni dr. Fischer Tivadar is, akit eddig szintén a parlamenti ülészek megnyitása tartott lekötve. A perbeszédre meg fognak érkezni Szatmárra dr. Kertész Jenő és dr. Balázs Endre ügyvédek is, akik a szatmári zsidó ügyvédkollégáikkal együtt fogják képviselni a zsidó vádlottak érdekeit.

A földomlás maga alá temetett egy munkást

A klinikán meghalt a szerencsétlenség áldozata

Cluj-Kolozsvár, november 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). A késő délutáni órákban tragikus munkásszerencsétlenség történt a vasútvonal kolozsvár-kolozsi szakaszán. A vasúti töltés munkálatai közben földesuszamlás történt, amely maga alá temette **Bodi** Sándor kolozsvári vasúti pályamunkást. A földesuszamlás roba jára és a szerencsétlenül járt ember segélykiáltásaira köréje gyülekeztek az összes ott dolgozó munkások, akiknek egy órai munka után sikerült az eszméletét vesztett embert kiásni a földből.

Bodi, bár látszólag nem szenvedett súlyosabb sérüléseket, azonnal bevizsgáltatták a kolozsvári klinikára, ahol műtétet hajtottak végre rajta. A sérülések azonban ugylátszik sokkal súlyosabb természetűek voltak, semmint látszott és **Bodi** rövid kínlódás után kisenvedett. Holttestét átszállították

a boncani intézetbe. A rendőség bevezette a nyomozást annak megállapítására, hogy a szerencsétlenségért kit terhel a felelősség.

Megjelent az új Galsworthy

a világhírű író legújabb műve: A szent ember I—II. . . . . ára 245 lej, ugyancsak most jelent meg: Jock London: A vén halász meséi . . . . . ára 95 lej, Drasche Lázár A.: Amyi Földi Mihály: Mámorosok I—II. . . . . ára 238 lej, Theodor Dreiser: Amerikai tragédia I—II—III. a 3 hatalmas kötet . . . . . ára 612 lej. **Kapható az UJ KELET könyvosztályában.**

részlete rones

Tényleges kár

Bucuresti—

A Zsidó Parl délelőtti tizen Tivadar orszá tése mellett a nescu minisz Tivadar dr. nök előtt a pa dumát, amely arra, hogy az tendő óta vár ti kormánytól közigazgatási vosolni fogja sági, kulturál s hogy a ne mány be fogja zéken tett ig nyomoruság k a zsidóságra, adóbehajtó kö letet nem ism területén bünt mely a lakos elleni megmoz

A ké háro

— Erre va memorandum intézkedések f gető anarchia egy hamis na folytatott bünt Ugyancsak ké laceanai és su sultjainak telje kormány, ame rend fenntartá amelynek kifiz vargások áldo pen beigért, al a ténylegesen A Zsidó Parlam san követeli, h téren teljesítse

Az á előkés a zsid

A memorand hogy a királyi állampolgárság vesztéséről szló A parlamenti mányt, hogy tagjainak a tö előkészítési m vételt, mert es hogy a törvén orvosolni fog megfogalmazás alkalmazása k sérelmek orvos

Egy vosol

— Az oktató lenegy sérelmé zeti parasztpár meg a tov a. 2. Az ismá tusok azt bizon tett rosszindul oktatás problé ből az ígéretek hetővé fogja te lák működésé fog létesíteni lami támogatá — semmi sem szemben a zsid dígi támogatás s egy olyan ös iskolák rende mely egyenesen ható. A zsidó tízmillió segély százalékkal re szó, hogy 1931

Két év óta hiába várja Románia zsidósága sérelmeinek orvoslását

A Zsidó Parlamenti Klub részletes memorandumban tárta fel Mironescu miniszterelnök előtt a zsidó sérelmeket és követeléseket

Tényleges kárpótlást követel a parlamentben a zavargások károsultjainak és az iskolasérelmek orvoslását

Bucuresti—Bukarest, november 19. A Zsidó Parlamenti Klub tagjai ma délelőtt tizenkét órakor dr. Fischer Tivadar országgyűlési képviselő vezetésével Mironescu miniszterelnök előtt a Fischer Tivadar dr. felolvasta a miniszterelnök előtt a parlamenti klub memorandumát, amely bevezetésében rámutat arra, hogy az ország zsidósága két esztendő óta várja a nemzeti parasztpárti kormánytól, hogy törvényhozási és közigazgatási intézkedések révén orvosolni fogja végül a zsidóság gazdasági, kulturális és politikai sérelmeit s hogy a nemzeti parasztpárti kormány be fogja végül váltani az ellenzéken tett ígéreket. Az általános nyomorúság különös sulyal nehezedik a zsidóságra, amellyel szemben az adóbehajtó közegek semmilyen kiméltet nem ismernek. Az egész ország területén bűnös propaganda folyik, amely a lakosság egy részét a zsidók elleni megmozdulásokra izgatja.

A kormány a tényleges kárpótlást három százalékát utalta ki

— Erre való tekintettel — írja a memorandum — kérjük a legélesebb intézkedések foganatosítását a fenyegető anarchia megakadályozására és egy hamis nacionalizmus örve alatt folytatott bűnös agitáció elfojtására. Ugyanakkor kérjük, hogy a borsai, balaceanai és suceavai zavargások károsultjainak teljes kártérítést fizessen a kormány, amely nem gondoskodott a rend fenntartásáról. Az az összeg, amelynek kifizetését a kormány a zavargások áldozatainak kártérítésként beígért, alig 3 százalékát teszi ki a ténylegesen elszendvedett károknak. A Zsidó Parlamenti Klub nyomatékosan követeli, hogy a kormány ezen a téren teljesítse kötelességét.

Az állampolgársági törvény előkészítésében részt kérnek a zsidó parlamenterek

A memorandum ezután rátér arra, hogy a királyi trónbeszéd beígérte az állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről szóló törvény módosítását. A parlamenti klub felhívja a kormányt, hogy tegye lehetővé a klub tagjainak a törvényt módosító javaslat előkészítési munkálataiban való részvételt, mert csak így képzelhető el, hogy a törvény módosítása valóban orvosolni fogja a törvény hiányos megfogalmazását, vagy igazságtalan alkalmazása következtében előállott sérelmek orvosolva lesznek.

Egy iskolasérelmet sem orvosolt a kormány

— Az oktatás terén a zsidóság egyet lenegy sérelmét sem orvosolta a nemzeti parasztpárti kormány — állapít meg a továbbiakban a memorandum. Az ismaeli és esernovici konfliktusok azt bizonyította be újólag, hogy a tanügyi hatóságok megkülönböztetett rosszindulattal viselkednek a zsidó oktatás problémáival szemben. Azokból az ígéretekkel, hogy az állam lehetővé fogja tenni a zsidónyelvű iskolák működését, zsidó tanítóképzést fog létesíteni és a zsidó iskolákat állami támogatásban fogja részesíteni — semmi sem valósult meg. Ezzel szemben a zsidó oktatásnak adott eddigi támogatást is redukálni akarják s egy olyan összeget kívánnak a zsidó iskolák rendelkezésére bocsátani, amely egyenesen nevétségnek mondható. A zsidó felekezet számára adott tízmillió segélyt már a folyó évre 10 százalékkal redukálták és arról van szó, hogy 1931-ben újabb 20 százalé-

kal csökkenték. És történik ez akkor, amidőn a többi felekezetek és egyházak egész költségvetését az állami támogatás fedezi, míg a zsidóság alig egyhatedét kapta annak az összegnek, amely számarányának megfelelően és a kultusz törvény vonatkozó rendelkezéseiből kifolyólag járna neki. A Zsidó Parlamenti Klub követeli, hogy a folyó évre a tízmillió lejt teljes egészében fizessék ki, a jövő évre vonatkozólag kéri, hogy a zsidósággal szemben is a törvényes intézkedéseknek megfelelőleg járjanak el.

A zsidó diákok nyomorúságos helyzete

A memorandum ezután a zsidó diákoknak nyomorúságos helyzetével foglalkozik. A közoktatásügyi miniszterium különböző ígéretekkel az orránál fogva vezette a romániai zsidó diákságot, amely a legkétségbeesettebb helyzetben van, mert a zsidó adófizetők filléreiből fenntartott diákotthonokban és menzákon nincs hely számukra — az ő intézményeiket pedig nem akarja a kormány semmilyen támogatásban részesíteni. A Zsidó Parlamenti Klub követeli, hogy a kormány tegye meg a zsidó diáksággal szemben is törvényes kötelességét.

A zsidó szövetségek sérelmei

A továbbiakban felemlíti a memorandum, hogy az 1929. év tavaszán megszavazott szövetségi törvény igazságtalan rendelkezéseket tartalmaz a zsidó szövetségekkel szemben. Kéri a kormányt, hogy korrigálja ezen törvény igazságtalan intézkedéseit, majd rámutat arra, hogy a vasárnap munkaszünetéről szóló törvény

MISS ROMONA

Szép, mint a legszebb!

Sok szép nő közül választják ki évente a legszebbet. Gondolkozott-e már azon, hogy mily könnyű szépek lenni? Hogy mily könnyű is a szépség pálmáját elnyerni és vele szerencsére, boldogságra szert tenni? Az Elida-lanolinszappan lágy és dushabja az arcot megszépíti, mindennapos használata előfeltétele a nő sikerének az életben.

ELIDA LANOLIN SZAPPAN

rendelkezései következtében a hithű zsidó iparosok és kereskedők hetenként két szünnapot kénytelenek tartani. A parlamenti klub kéri a kormányt a törvény olyértelmű módosítására, amely lehetővé teszi, hogy kisebb helységeken zsidó iparosok és kereskedők vasárnap délig dolgozhassanak.

A memorandum végül felhívja a

kormányt, hogy az állami iskolákban tanuló zsidó diákokat ne kényszerítsék a szombatban való írásra.

Mironescu miniszterelnök figyelmesen végighallgatta Fischer Tivadar dr.-t, majd kijelentette, hogy az abban foglalt sérelmeket tanulmányozás tárgyává fogja tenni és ennek eredményéről rövidesen értesíti a parlamenti klub tagjait.

Spanyolország minden nagyvárosában megállott a munka és az élet

Semmi kilátás arra, hogy az általános sztrájk rövid időn belül megszűnjék Barcelonában három munkás esett áldozatul a rendőrség vérengzésének

Madrid, november 19. A hivatalos koronaszó annak a reményének adott kifejezést, hogy legkésőbb csütörtökön az egész országban megindul újra a termelő munka. A hatóságok ebben a reményben kaptak a kormánytól utasítást arra is, hogy a zavargások miatt letartóztatott rendbontókat bocsássák szabaddon.

A kormánylapok e reménye aligha válik valóra. Eddig legalább is semmi jele annak, hogy az általános sztrájk ily rövid időn belül likvidálódna. Alicante-ban a sztrájk most kezdődött el s már is súlyos természetű összeütközések voltak a karhatalom és a sztrájkolók között. A karhatalom fegyverét használta. Tizen életveszélyes sebekkel kerültek kórházba. Az erőlyes karhatalmi fellépés az utcákat megtisztította a rendbontóktól. Hír szerint a munkásság rendbontási próbálkozásainak kommunista jellege van.

Valenciában a kikötőmunkásság is sztrájkba lépett.

Sevillában a tegnapi nap meglehetősen izgalomban telt el. Az utcákon katonai őrzékek cirkálnak. Az egyetemek tezártak és egyelőre nincs kilátás arra, hogy kapuikat a tanulni vágyók előtt újra megnyissák. Az egyetemi diákok küldöttsége megjelent a rektor előtt s tiltakozott az egyetem bezárása és a madridi főiskolákon történt események miatti retorziók ellen.

Barcelonában sem mutat semmi arra, hogy a sztrájknak gyors vége legyen.

A közúti villamosok és az autotaxik sem közlekednek. A kávéházak és üzletek zárva vannak s a lakosság élelmézése is éppen csak hogy biztosítva van. A rendőrséget újabb katonai csapatokkal erősítették meg. A tegnapi véres eseményekről még mindig nem adtak ki közelebbi hivatalos tájékoztatást. Az utcákon a járőrök forgalma erősen megcsappant.

Madrid, november 19. A néhány napon át szünetelt egyetemi előadásokat újra megkezdtek. Újabb lényegtelen incidenseken kívül más nagyobb rendezvási kísérlet nem fordult elő. A spanyol fővárosban negyven újabb munkást tartóztattak le, akik munkástársaik a munka újrafelvételében megakarták akadályozni.

Barcelonában a tegnapi zavargásoknak három emberélet esett áldozatul.

A sebesültek száma meghaladja az ötvenet, köztük egy rendőrtiszt és két rendőr életveszélyes sebeket szereztek. A színházak tegnap este sem tartottak előadást. Az estilapok ismét megjelentek. A sajtó általában hangoztatja a munkástüntetések békés jellegét és sajnálkozását fejezi ki afelett, hogy a karhatalom azonnal verbe akar fojtani minden munkásmegmozdulást, anélkül, hogy a munkásság provokative lépett volna fel.

Barcelona, november 19. A sztrájkolók és a rendőrség között ma két összeütközés volt és pedig a kikötői negyedben

és a Salvede téren. Utóbbi helyen 1 halottja, 1 életveszélyes és több súlyos sebesültje van a harcnak. Minden munka szünetel. Hivatalos helyen remélik, hogy szerdán a munkát az üzemekben újra felveszik.

— Betört az amerikai buza Európába. Newyorkból jelentik: A búzát importáló európai államok feladták tartózkodásukat és így sikerült hosszú lejáratú hitelek engedélyezésével nagyobb mennyiségű amerikai búzát Európában elhelyezni.

— **A KERESKEDŐK TANÁCSA** (Sfatul Negustores) kebelében alakult „Kereskedők haláleseti és rokkantsági segélyező egyesülete”-nek választmányáa tegnap este tartott ülésében áldozott fiatalon és tragikus körülmények között elhunyt tagjának, Joan Jilescu emlékének. Joan Jilescu első halottja a múlt évben alakult egyesületnek. Comsa Jonel szenátor, egyesületi elnök, kegyeletes szavakkal bucsuztatta el a lelkes és közszeretben állott alapítótagnak. A választmány állva hallgatta végig az elnök szavait. Ezután a választmány megállapította és kiutalta az özvegyet alapszabályszerűen megillető összeget. Végül a választmány megbizta Comsa Jonel elnököt, hogy Somogyi Miksa alelnökkel és gr. Romanovici vezértitkárral együtt jelenjenek meg az elhunyt kartárs özvegyénél és fejezzék ki az egyesület és tagjainak részvétét és adják át a megállapított biztosítási összeget.

STRADA
NISS U.) 2.

zsi

lomba.

É L

okat Polyánában
nti, hogy jön a
hogy hallotta a
nem tudja, hogy
jel volt és hogy

vizsgáló-
lomását

mit tartalmaz.

k a szatmári per

hogy dr. Fischer
tmára utazott a
a. Vele együtt
dr. Fischer Tiva-
én a parlamenti
rtott leköttve. A
ak érkezni Szat-
ó és dr. Balázs
k a szatmári zsi-
együtt fogják
ttak érdekeit.

metett

ozata

A rendőrség be-
nnak megállapít-
esétlenségért kit

az új
orthy

ujabb műve:

ára 245 lej.

jelent meg:

há-

ára 95 lej.

ára 204 lej.

pro-

ára 238 lej.

eri-

III.

ára 612 lej.

ET könyvosztá-

Leányinternátust létesít Kolozsváron az Árvagon-dozó

Néhány nappal ezelőtt tartotta az Erdélyi Zsidó Árvagon-dozó Központi Bizottsága gyűlését dr. Kertész Jenő elnöke mellett, melyen több fontos kérdésben hozott döntést.

Egyenesen korszakos jelentőségű az a határozat, mely egy leányinternátus létesítését célozza, az Árvagon-dozó Tricotate községében alkalmazott vidéki tanulóleányok elhelyezésére. Ezen újabb szociális intézmény szaporítani fogja azokat a jól megalapozott institúciókat, melyeket az Árvagon-dozó hívott életre s melyek a gyermekgondozás és ifjúsági produktív nevelés terén töltöttek be elsőrendű misziót Erdélyben.

Az intézmény létesítését az tette szükségessé, hogy a Tricotate már évek óta foglalkoztat tanulóleányokat és munkásokat, akiket vidékről hozott be az Árvagon-dozó és akik eddig magánlakásokban voltak elhelyezve. Ellátásukért, valamint lakásukért elég magas összegeket kellett fizetni. Legutóbb ismét több vidéki ényűt, köztük négyet Borsáról hoztak be és miután a leányok eddigi elhelyezése sem morális, sem higiénikus szempontból nem volt kifogástalan, szükségessé vált korábbi tervnek megfelelően a leányok elhelyezését koncentrálni és pedig egy internátusban, ahol kellő felügyelet alatti állandak és nevelésük-ről gondoskodni lehet.

Az internátussal kapcsolatban egy leányklub létesítése is tervezve van, melynek tagjai lesznek az összes Tricotateban alkalmazott, valamint az Árvagon-dozó által Kolozsváron gondozott leányok. A klub keretén belül fog történni a leányok kulturális képzése, kurzusok és előadások segítségével. Egy fűrdő felállítása is tervbe van véve az internátus helyiségében, hol az összes gyári munkásleányok és gondozás alatt lévő leányok minimális díjazásért fognak fűrdőt kapni.

Az internátus az Árvagon-dozóknak Pap uca 38. sz. alatti bérházában, a Tricotate épületében lesz elhelyezve, ahol eddig lakások voltak. Provizórikusan december 1-én, véglegesen pedig és komplett felszerelve február 1-én fog megnyitni.

A Központi Bizottság a prozociót lelkes helyesséssel fogadta és az internátus élére egy hölgyekből álló kuratóriumot választott. A kuratórium tagjai: dr. Neufeld Jenőné, dr. Kertész Jenőné, Weinberger Nándorné, dr. Weinberger Zsigmondné, dr. Ligeti Sándorné és Pannil Janecsné.

Ezután a Bizottság több fontos adminisztratív ügyet tárgyalt le, majd dr. Kertész Jenő elnök kegyeletteljes szavakkal emlékeztetett meg Klein Vilmosról, aki a szervezetnek egyik alapító tagja és a szatmári Árvagon-dozó diszelnöke volt s munkás életével és nemes lelkével örök példáját adta az igaz embernek.

Két érdekes plágium-per Németországban

Stefan Grossmann kontra Ludwig Wolf és Emil Ludwig Upton Sinclair ellen

Berlin, november 19. A német főváros irodalmi köreiből szenzációs plágiumperrel beszélnek. A per szereplői neves emberek: Stefan Grossmann publicista és Ludwig Wolff regényíró.

Stefan Grossmann tollából a napokban könyv jelent meg e címen: „Ich war begeistet“ (El voltam ragadtatva). Ebben a könyvben Grossmann a név elhallgatásával, de egészen világos célzással elmondja, hogy 1898-ban a bécsi Jarno sziniszternek egy „Holdsonáta“ című egyfelvonásosát nyújtott be. Várta a választ, amely azonban egyre később. Egy napon az a meglepetés érte, hogy Jarno színháza a darabot előadta ugyanazon címen, de más szerző neve alatt. A lapokban azt híresztelték, hogy a darab egy fiatal szerzőé.

A fiatal szerző Ludwig Wolff volt, aki a könyv inszinuációira azonnal választott és pedig egy nagy német újság hasábjain. Az egyfelvonásos — írja Ludwig Wolff — saját szerzeménye, mint ilyen játszották Bécsben és Stefan Grossmannnak semmi köze a darabhoz. Ludwig Wolff tovább megy és bírői megállapítást kö-

vetel a tényekre nézve. Egyben intézkedett ügyvédje, dr. Otto Josef útján, hogy Grossmann könyvét kobozzák el.

Ettől függetlenül Ludwig Wolff bírósági esküvel erősítette, hogy a plágium-ügyben teljesen ártatlan és Grossmann állítása nem fele meg a valóságnak.

Másik eset Emil Ludwig, a híres történész és publicista esete.

A berlini Malik könyvkiadó cég kiadta Upton Sinclair „Jó a pénz“ című regényét. A regény borítékrajza azonban olyan képet tettek, amelyet Emil Ludwig tervezett meg. Ludvignak főleg az a kifogása, hogy olyan könyvre adták a címképet, amely ostorozni akarja a meggazdagodást, holott a könyv írója valósággal merkantil módra gyártja a könyveit, teljesen függ a pénzhatalmaktól és a pénzesi-

nálás vágyától. Ő az ilyen módon szerzett könyvszenzációhoz pedig nem akar hozzájárulni.

Ludvig már intézkedett, hogy a bíróság ne engedje a könyv újabb sajtó alól kikerült példányaikat terjeszteni. A kiadót vállalat megfellebbezte az ítéletet és azzal érvelt, hogy a képtert joghatályosan megvásárolta Ludvigtól, akinek semmi köze a kép további sorsához.

Megkezdődtek a béketárgyalások a Jewish Agency és az angol kormány között

Az angol alsóházban lezajlott a nagy Palesztina-vita — Lloyd George és Amery interpellációjára Shiels gyarmatügyi alminiszter, majd Macdonald miniszterelnök válaszoltak — A kormány a mandátum végrehajtását és betartását igéri

London, november 19. (Az Uj Kelet tudósítójától). Az angol alsóház hétfő délutáni ülésén lezajlott végül a nemcsak az egész világ zsidósága által nagy érdeklődéssel várt Palesztina-vita. Ismeretes, hogy Macdonald több angol képviselő interpellációjára válaszolva kijelentette, hogy a palesztinai kormány mindaddig nem fogja a Fehér Könyv egyetlen intézkedését sem alkalmazni, amíg ez a kérdés nem kerül megvitatásra az angol képviselőházban, mert a kormány ismerni kívánja az angol közvélemény álláspontját ebben a kényes kérdésben.

Lloyd George interpellációjára a gyűlés megkezdése után azonnal áttértek a napirendre. Az első felszólaló Lloyd George, a liberális párt vezére volt, aki hosszú és kimerítő beszédben foglalkozott a palesztinai kérdés egész komplexumával. Kijelentette, hogy a Fehér Könyv igazságtalan úgy a zsidókkal, mint az arabokkal szemben.

— A Balfour-deklaráció — mondta Lloyd George — az egész angol nemzet becsületbeli kötelessége. Ha a kormány nem tud a mandátumban foglalt kötelezettségek eleget tenni, úgy a mandátumot vissza kell adni a Népszövetségnek.

Shiels gyarmatügyi alminiszter válaszolt a kormány nevében Lloyd George interpellációjára. Shiels energikusan tagadta, hogy a kormánynak szándékában állna eltávolodni a mandátumban foglalt intézkedésektől. A gyarmatügyi minisztérium mindig azon volt, hogy a zsidóknak és araboknak legyen alkalmuk kifejtetni véleményüket minden angol adminisztratív intézkedés, vagy törvényhozási akció előtt. Az a verzió, hogy az angol kormány a zsidó nemzeti otthonát ma fennálló formájában akarja redukálni, minden alapot nélkülöz.

Nem korlátozzák a bevándorlást A továbbiakban Shiels bejelentette, hogy a kormány egy tervezet elkészítésén dolgozik, amelynek révén körülbelül 10 ezer családot lehet majd Palesztina földjén megtelepíteni. A telepítés céljaira 2 és félmillió angol fontos kölcsönt fognak felvenni az angol kormány garanciája mellett. Ez a tervezet elsősorban az arabokat érinti, akik nem rendelkeznek földdel, vagy aiktól elvették földjeiket. Az ezen felül rendelkezésre álló összegeket zsidó és arab családok letelepítésére fogják felhasználni.

Shielsnek ezt a bejelentését a többségi képviselőknél egyrésze, valamint

a konzervatív és liberális képviselők látható elégedetlenséggel fogadták. A gyarmatügyi alminiszter áttért ezután a bevándorlási iroda kérdésének taglalására. Kijelentette, hogy a munkásoknak egy bizonyos kategóriáján kívül a bevándorlás tilalmát senkivel sem alkalmazták és a fenti kategóriához nem tartozó zsidók ma is zavartalanul vándorolhatnak be Palesztinába.

Hogyan Shiels a zsidó otthon jövőjét

— Meg vagyok győződve róla — mondta Shiels, — hogy az angol kormány minden intézkedést meg fog tenni a zsidó nemzeti otthon fejlődése érdekében. Természetesen csak olyan könnyítésekről van szó, amelyek összeegyeztethetők a másik féllel szembeni kötelezettségekkel, amelyek ugyan csak szentek. Egyébként a higgadtabb és értelmesebb cionista vezetők nagyon jól tudják és belátják, hogy a zsidó nemzeti otthon felépítése mindaddig meg nem valósítható, amíg az arab lakosság körében elégedetlenségek lesznek. Mindaz, amit mi a mandátumban foglalt kötelezettségeinknek megfelelően az arabok érdekében teszünk, hozzá fog járulni a zsidó nemzeti otthon előhaladásához.

Shiels beszéde után Amery volt gyarmatügyi miniszter, a konzervatív párt egyik vezére szólalt fel és kijelentette, hogy Shiels válaszával nincs megelégedve. Követelte, hogy a Macdonald-kormány is tartsa magát ahhoz a politikához, amelyet az előtte járó angol kormányok folytattak ebben a kérdésben a mandátum fennállása óta.

Macdonald a zsidó kolóniákról A volt gyarmatügyi miniszternek a vitánál ugyancsak jelenlévő Macdonald miniszterelnök válaszolt. Macdonald beszédében elismeréssel adózott a

palesztinai zsidó kolóniák nagyszerű munkájának és rámutatott arra, hogy ezek a kolóniák néhány esztendő alatt bányulatos haladásról tettek tanuságot a mezőgazdasági munka terén. Ezután arról beszélt, hogy a kormány megbeszéléseket folytat a cionista mozgalom reprezentánsaival és kijelentette, szeretné, ha ugyanilyen megbeszéléseket tarthatna az arabok képviselőivel.

— A kormány — mondta Macdonald — teljesíteni fogja a mandátumból származó mindkét irányú kötelezettségét. Teljes erejével azon lesz, hogy lehetővé tegye Palesztina fejlődését s hogy barátságos kapcsolatokat hozzon létre a zsidók és arabok között. A kormány igyekezni fog továbbá a zsidó tökélet és a zsidó bevándorlást Palesztina javára hasznosítani, mert Palesztina csak eképpen fog egyre inkább a zsidóság igazi nemzeti otthonává válni.

Megkezdődtek a béketárgyalások

London, november 19. A „Daily Telegraph“, a kormány hivatalos lapjának jelentése szerint az angol kormány és a Jewish Agency képviselői között megindult a tárgyalások a Fehér Könyv módosítása kérdésében. Mint megírtuk, a tárgyalásokat az angol kormány kezdeményezte, amely szeretne a zsidóság képviselőivel kompromisszumos megállapodást létrehozni ebben a kérdésben. Az első megbeszélést tegnap este tartották meg a külügyminisztériumban. Az angol kormányt Henderson külügyminiszter, Shaw hadügyminiszter és Alexander, az admirális első lordja képviselték. A Jewish Agency részéről Weizmann Chaim professzor és a cionista exekutív egyik tagja: Brodetski jelentek meg az ülésen. A Daily Herald valószínűnek tartja, hogy a kormány egy új Fehér Könyvet fog közzétenni.

Előrelátás

Egy ifju elmegy, hogy kibérleljen egy butorozott szobát egy családnál, miután olvas egy hirdetést az apróhirdetés (rovatá)ban.

— Tudnia kell, asszonyom — mondja az ifju a tulajdonosnőnek —, hogy én valahányszor elköltöttem mászóra, az én volt háziaszonyom (szó szerint: tulajdonosnőm) sirt utánam.

— Látja, uram? Ez nem fog velem megtörténni soha, mivelhogy nekem ki kell fizetnie mindenkor a bért három hónapra előre.

Ezt a kis viccet a „Vidám nyelvgyakorló“ novemberi számából vésztük. Ilyen és hasonló vicceskének, anekdoták, népszerű és tudományos apróságok, elbeszélések szakszerű és módszeres fordításával segíti elő ez a

kitűnő folyóirat a román nyelv gyakorlását és a román nyelv ismeretében való előhaladást. Külön kiemelendők azok a nagyszerű nyelvtani magyarázatok, amelyeket az egyes kifejezésekhez, sajátosságokhoz fűznek. Minden számában egy-egy hasznos okmányt, mintáját is közli. A novemberi számban egy bejelentő hivatali nyomóanyagot. E folyóirat előfizetési ára egy fél évre 100 lej, egész évre 200 lej és az Uj Kelet könyvosztályában rendelhető meg.

A cionista irodalom standard műve BÖHM ADOLF:

A cionista mozgalom

Kivonat a tartalomról:

Az emancipáció és következményei
A cionizmus és a modern zsidóság
A cionizmus előfutárai a 20. században
Achad Haam
Herzl Tivadar fellépése
Eredmények és csalódások
Az intézmények megteremtése
Herzl öröksége
Herzl egyénisége
stb., stb.

Ara: 120 lej
KAPHATO AZ UJ KELET
KÖNYVOSZTÁLYÁBAN

Hirdessen az Uj Keletben

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelb. Rt.

Cluj (Kolozsvár), Piața Unirii (volt Mátyás király-tér) 7.

Betéteket előnyös kamattal fogad el és rendszerint felmondás nélkül fizet vissza Olcsó kölcsönökre nyújt.

Helyek: De j. Dicioșmartin, Alba-Julia, T. rgul Mures, Oradea és Timisoara. (Dés, Dicioșmartin, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagyvárad és Temesvár)

SAJÁT TOKÉI 143 MILLIÓ LEI

Arifiliái: intézetek: Torda-aranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. urda (Torda), Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Aiud (Nagyenyed), Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Odorheiu (Sz. elyudvarhely) és Cristur (Sz. Keresztur, Szászregényvidék) Takaré- és Hitel r.-t. Reghin (Szászregén), Népbank r.-t. Huedio (B.-hunad.) Szamosujvár Hitelbank R.-t. Gherla (Ezamosujvár).

Minden bankügyletet legelőnyösebben végez. Áruaktárai a vasút mellett.

HI

Uj Kelet az
bánsági sz
Főszervező:
felelős szerkes
Bukarest
Hátszegi Ernő
ezeknek utánn
megjelölésév

Az Erdélyi
zeti Szövet
helyicsopo
ujtó

Vasárnap, f.
tartja meg a k
ezévi tisztújító k
mozgában. A s
vel felszabadult
új éra veszi ke
életében, lendüle
munkateljesítme
hez időnkben kü
mozgalomban.

A helyicsoport
kozni fog a Fehé
kisérteljei ellen is
érteljes hangon
adni a zsidóság
nak és ősi földje
ragaskodásának.

A kögyűlésre
szólalni dr. Julia
B. Karpin, a Ke
gátusai is, akik a
folytatására érke
A kögyűlésre
pocsatlattak ki,
Kolozsvár cion
hogy azon méltó,
vesz részt.

A helyicsoport
este fél 9 órakor
Palesztinai ülés
írja meg a vála
ait. Tárgy: a kö
és a K. H. kampá
Kálomból dr. Si
in és Löbl Lajos
roda vezetője fog
nyal a további fo
ani, valamint fo

— Höemelkedés
jelentik: A meteor
ásprognózis szeri
nérsékletemelkedés
ó. A hőmérséklet
en 3 fok Celsius.

— Alakuló gyűlés
esztényszocialista
ésből jelentik: A
socialista parlame
nő gyűlést tart,
ak az új vezetőség
angoin kancellár
kai helyzetéről. Az
ővő héten kezdi
cooperaió tekintet
ártokkal.

— Orvosi hír. Dr.
ros Reghin, Calea
rizsi és nauheim
szsaérkezett és re
zdte.

— Véres verekedés
eti szocialisták és
roslauból jelentik:
ak egy gyűlése ut
ikkal összetűzések
ros sebesülés törté
avatkozott s a v
tta. A sebesítke
ól vitték kórházba

— Kávéházakban
atha, influenza ell
lla szopogata. E
A magyar haris
ék. Budapestről
gtöbb európai o
arisnyaaruk nehé
nytelenek voltak
esökkeneni, addi
agyártás husz s
ott. A kedvezés
ka az a körülmén
tagon a harisnyá
entették 15—20 s
ntékenyen emelte
ot. Némely trikot
en exportálni is t

HIREK

Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc
Bukarest szerkesztőség:
Hátszegi Ernő, Hotel Imperial
 A hiteink utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség kolozsvári helyicsoportjának tisztújító gyűlése

Vasárnap, f. hó 23-án 10 órakor tartja meg a kolozsvári helyicsoport tisztújító közgyűlését az Uránia mozgóban. A szövetség áthelyezéssel felszabadult új erők bevonásával új era veszi kezdetét a helyicsoport életében. Lendület, frissesség, fokozott munkateljesítmény, melyre a mai nehéz időkben különös szükség van a mozgásterületben.

A helyicsoport az alkalommal tiltakozni fog a Fehér Könyv jogfosztási kísérletei ellen és a pártok szónokai erőteljes hangon fogják kifejezni a zsidóság méltó felháborodását és ősi földjéhez való törhetetlen ragaszkodását.

A közgyűlés keretében fel fognak ismételtül dr. Julian Silberbusch és dr. B. Karpin, a Keren Hajjeszok delegáltjai is, akik az egész kampány lebonyolítására érkeztek Kolozsvárra.

A közgyűlésre külön meghívók nem kerültek ki, a vezetőség elvárja a Kolozsvár cionista társadalmától, hogy azon méltó, impozáns tömegben vegyen részt.

A helyicsoport f. hó 20-án, csütörtök este fél 9 órakor saját helyiségében választmányi ülést tart, melyre ezután kerül majd a választmány összes tagja meg. Tárgy: a közgyűlés előkészítése és a K. H. kampány beindítása, mely alkalomból dr. Silberbusch, B. Karpin és Löbl Lajos, a központi K. H.roda vezetője fogják a választmányal a további teendőket megállapítani, valamint folyó ügyek.

Höemelkedés várható. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognóza szerint nyugat felől hőmérsékletemelkedés és esapadék várható. A homérskület Budapesten ma délután 3 fok Celsius.

Alakuló gyűlést tart az osztrák keresztényszocialista parlamenti frakció. Bécsből jelentik: Az osztrák keresztényszocialista parlamenti frakció ma alakuló gyűlést tart, amelyen megválasztják az új vezetőséget és meghallgatják a magyar kancellár beszámolóját a politikai helyzetről. Az új pártvezetés a jövő héten kezdi meg tárgyalásait a kooperáció tekintetében számba jöhető frakciókkal.

Orvosi hír. Dr. Weiss H. Mendel orvos Reghin, Calea Mihai Viteazul 30. körzetében és nauheimi tanulmányutjáról visszatért és rendelését újból megkezdte.

Véres verekedés Breslauban a nemzeti szocialisták és ellenfelek között. Breslauból jelentik: A nemzeti szocialisták egy gyűlése után politikai ellenfeleikkel összecsapások történtek. Több súlyos sebesülés történt. A rendőrség közbeavatkozott és a verekedőket letartoztatta. A sebesülteket a rendőri órszobákba vitték kórházba.

Kávéházakban, zsúfolt termekben influenza ellen véd Anacot paszta szopogatása. Egy fiola ára 37 lej. A magyar harisnyagyártás fokozódik. Budapestről jelentik: Mialatt a legtöbb európai ország trikotázsa, a harisnyáruk nehéz elhelyezése miatt árnytelenek voltak üzemüket erősen csökkenteni, addig a magyar harisnyagyártás husz százalékkal fokozódott.

A kedvező üzleti fejlődésnek köszönhetően az a körülmény, hogy Magyarországon a harisnyáruk árait csökkentették 15-20 százalékkal, ami jelentősen emelte a harisnyakonzumot. Némely trikotázs szerény mértékben exportálni is tudott.

Epítsük fel a leégett zsidó Borsát!

Mai kimutatásunkat itt adjuk: Petrozsény: Petrozsényi Chevra Kadischa 2500, Kirschenbeum Emil 1200, Klein Testvérek 1000, Casa de Pastore 1000, Bieber Osias 1000, Weitzner Jakab 1000, Gardos Adolf 500, Izrael Mózes 500, Marek Mór 500, Uzina Electrica 500, Riegelhaupt Sándor 500, Schäffer Lipót 500, dr. Sterna Manó 500, dr. Molnár Jenő 500, Weivart Béla 500, dr. Kepes Elek 500, Junger Samu 500, Reismann Pál 500, Groszman Sándor 500, Bieber Jenő 500, Borstein Mór 500, Goldstein Márkus 500, Weitzner Lipót 500, N. N. 500, Grünfeld Dezső 500, Dávid Samu 500, Bieber Lajos 300, Bandel Armin 300, Kratz Leopold 300, Sternberg Andor 300, Weisz Samu 300, Schwalb Nánán 300, Piek Samu 250, dr. Hermann Árpád 200, Goldberger Emil 200, Katz Salamon 200, Schreter

Mór 200, Schwalb Manó 200, Kratz Hermann 200, Izkovits Ignác 200, Weitzner Manó 200, Weisz Izsák 200, Hammer Abraham 200, Rosenfeld N. 100, Pflanzler Izidor 100, Menyasz Izsák 100, Weitzner Izsák 100, Feldmann József 100, Drummer Osias 100, Braun Jakab 100, Fischer Mór 100, Lebovits Elemér 100, Müller Antal 100, Mendelovits Bernát 100, Perl Dávid 100, Steinmetz Maier 100, Rosenthal Jenő 100, Bartfeld Fischer 100, Sajovits Ezre 100, Fürst Nánán 100, Perl Márton 100, Deutsch József 100, Löwy Vilmos 100, Grosz Jakab 100, Özv. Kepich Béláné 100, Braban Péter 50, Rosenberg Samu 50, N. N. 20, Grünberg H. 20, Róth N. 20, Öszgesen 24.110. Eddig kimutatva 2,106.965 lej. Gyűjtésünk eddigi összege 2,131.075 lej.

Ertesítés. Tisztelettel értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy Fötér 6. szám alatt kárpitos műhelyt nyitottam, hol mindenféle e szakmába vágó munkát pontosan, szolid árban és a legfinomabb kivitelben válllok. Szíves támogatást kér Baruch kárpitos.

Uj időtartam-rekordot ért el két pilóta. Párizsból jelentik: Oraniai jelentés szerint Bossoutrot és Rossi pilóták 2 óra 12 percek 67 óra és 53 perces lezárlás nélküli repülés után benzinhány miatt kénytelenek voltak földre ereszkedni. A pilóták 35 perccel túlszárnyalták az eddigi távolsági időtartam-világ-rekordot, de új világrekordot mégsem állítottak fel, mert ehhez az volna szükséges, hogy teljesítményük egy teljes órával múlja felül az előző rekordot.

Számos nő bajnail a természetes Ferenc József keserűviz használata végtelen nagy megkönnyebbülést szerez. A nőorvosi klinikák bizonyítványai tanúsítják, hogy a rendkívül enyhe hatású Ferenc József vizet különösen a szülészeti osztályon a legjobb sikerrel alkalmazták. A Ferenc József keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

Népszerű tudományos előadás. A kolozsvári Kautsky-munkás-kulturkör és a Magánalkalmazottak Szakszervezete pénteken, folyó hó 21-én este 8 órakor az Építőmunkások Otthonában tudományos előadást rendez. Előadó Kappner Armin, aki az „Erőviszonyok kialakulása Közép-Európában” címen tart előadást. Belpépés díjtalan. Mindenkit szívesen lát a vezetőség.

Bevették az angol miniszterelnökség egyik ablakát. Londonból jelentik: A miniszterelnökség Downing Straet 10. számú rezidenciájának egyik földszinti ablakát téglával bezárták. Az ügyvetes rendőr a palota kapujában álló gyanús alakot vett észre, akit a legközelebbi örszobába kísért be. Azt hiszik, ő a tettes. Millernek hívják, munkanélküli, hatvan éves. Kiballgatása folyik.

Minden áldott állapotban lévő anya a vitaminokban gazdag, táperőkben dus Ovomatine-t használja reggelire, uzsonnára.

Az olasz fasiszták cáfolják, hogy a volt miniszterek és miniszterelnökök egész sorát letartóztatták volna. Rómából jelentik: Egyes külföldi lapokban hírek jelentek meg Orlando, Caviglia, Bonomi, Salandra, Ruffini, Schanzor, Solari volt miniszterelnökök, illetve miniszterek letartóztatásáról. E hírek teljesen valótlanok.

Olaszországban is leszállítják a tisztviselői fizetéseket. Rómából jelentik: Az olasz minisztertanács tegnapi ülésén elhatározták, hogy december elsejétől kezdve 12 százalékkal leszállítják a tisztviselői fizetéseket. A pénzügyminiszter a közszolgáltatásokat is megfelelő mértékben le fogja szállítani.

Jugoszlávia mindenben egyetért Franciaországgal. Párizsból jelentik: A Journal belgrádi munkatársa beszélgetést folytatott Sándor jugoszláv királlyal, aki ennek során kijelentette, hogy Jugoszlávia az európai politika minden kérdésében teljesen egyetért Franciaországgal. A király hangoztatta országa békés politikáját s azt, hogy fegyverkezése csak védelmi jellegű.

NAPRÓL-NAPRA

A newyorki tengerészeti hatóságok rádiogramot fogtak fel az Ovidia svéd gőzöstől, melyben SOS jeleket adtak le s közölték, hogy a gőzös a Cap Race foktól délkeletre négyszáz mérföldnyire elsüllyedés veszélyében forog. Egyik amerikai gőzös jelezte, hogy felkutatja az Ovidiát és igyekszik utasainak segítséget nyújtani.

Csikágói jelentés szerint Al Capone szeszesempész 1100 munkanélküli élelem mel történő ellátására népkonyhát állított fel, ahol naponta háromszor adnak kosztot a jelentkezőknek. A munkanélküliek reggel kávét és zsemlyét, délelőtt levest, húst és kávé és este egy fogásos vacsorát kapnak. Al Capone utasításba adta a népkonyha kiszolgáló személyzetének, hogy a jelentkező munkanélküliekhez semminő kérdéseket ne intézzenek s csak osszák a jelentkezőknek az ételt.

A Times jelenti a délamerikai columbiai Bogotából, hogy a medellini kórházban előfordult 16 gyermekhalálos előidézője a kórház egyik ápolója volt, aki difteriaszérum helyett tévedésből diftériaméreg-preparátummal oltotta be a beteg gyermekeket. 33 gyermek állapota súlyos. A kórházat rendőri kordon óvja az elkeseredett szülők atakja elől. A vigyázatlan ápoló megőrült.

A Giornale d'Italia közli a hírt, hogy Terfik Rüksdi bey török külügyminiszter a jövő hét folyamán az olasz fővárosba érkezik magánjellegű látogatására, de ennek során tárgyalásokat fog folytatni Mussolinival és Grandival. A kormányfővel meg fogják beszélni a török-görög barátsági szerződés megkötése után támadt politikai helyzetet is.

Az angol munkáspárt tanácsadó-bizottsága ma beidézett husz szélsőbaloldali képviselőt, hogy felelősségre vonja őket legutóbbi parlamenti szereplésükért, mely alkalommal többek között a kormány neokommunisták törvénytervezetének tárgyalásakor módosító indítványokat terjesztettek elő anélkül, hogy e szándékukat a tanácsadó-bizottságnak bejelentették volna. A Press Association beavatott helyről szerzett értesülései szerint a tanácsadó-bizottság, amelynek feladata a pártfegyelmet fenntartása, kevényt leckéztetésben részesítette a képviselőket, akik közül többen élesen visszautasították a vádaskodásokat. Kihallgatásuk eredménytelen maradt s ezért a bizottság ügyüket a párt plénuma elé fogja terjeszteni.

Az Egyesült Államok három középkeleti államában, Kentuckyban, Arkansasban és Illinoisban újabb 53 bank omlott össze a gazdasági depresszió és a mezőgazdasági válság miatt. Közük legnagyobb a National Bank of Kentucky, 96 éve állott fenn és 55 millió dollár alaptőkéje volt. Louisvillében negyven kisebb bank jelentett fizetésképtelenséget, amelyek mind az American Exchange Bank érdekkörébe tartoztak és összesen 75 millió dollár alaptőkéjük volt.

Marconi szenátor rövidesen új nagy jelentőségű találmányt készül szabadalmaztatni. Megtalálta hosszasan kísérletezés után a módját annak, hogyan kell rövidhullámok segítségével automatikus telefonkapcsolást elérni és emellett a beszélgetések titkosságát is megőrizni.

Uj! Megnyílt Uj
HOTEL-NORD
 szálloda
 BUKAREST, CALEA GRIVITEI 69
 (az északi pályaudvar mellett)
 Teljesen új épület, modern confort, hideg és meleg víz, fürdőszoba, központi fűtés, lift. — Telefon 332-84. — Nagyvon mérsekkelt árak. — Utazók árkedvezményben részesülnek

ewish ött

nyen módon szer...
 kedett, hogy a...
 könyv ujabban...
 dányait terjesz...
 megfölbbezte...
 elt, hogy a kép...
 megvásárolta...
 mi köze a kép...
 terpellációjára...
 rmány a man...
 niak nagyszerű...
 atott arra, hogy...
 y esztendő alatt...
 tettek tanúságot...
 sa terén. Ezután...
 kormány meg...
 cionista mozga...
 és kijelentette...
 en megbeszélés...
 ok képviselőivel...
 mondotta Macz...
 a mandátum...
 rányu kötelezett...
 azon lesz, hogy...
 ina fejlődését...
 solatokat hozzon...
 k között. A kor...
 továbbá a zsidó...
 ndorlást Palesz...
 ni, mert Palesz...
 egyre inkább a...
 otthonává válni...
 békétárgyalások...
 19. A „Daily...
 y hivatalos lap...
 az angol kor...
 ny képviselői...
 tárgyalások a...
 ása kérdésében...
 valásokat az an...
 nyényezte, amely...
 képviselőivel...
 zállapodást léte...
 en. Az első meg...
 tartották meg a...
 n. Az angol kor...
 külügyminiszter...
 és Alexander...
 rdja képviselték...
 széről Weizmann...
 a cionista exeku...
 dotezki jelentek...
 ly Herald váló...
 a kormány egy...
 közöteni.

omán nyelv gya...
 nyelv ismeretében...
 plom kiemelendők...
 elvtani magyará...
 egyes kifejezése...
 fűznek. Minden...
 sznos okmánynak...
 novemberi szám...
 yatali folyamod...
 fizetési ára egy...
 övre 200 lej és az...
 ályában rendel...

standard műve...
 DOLF:
 nozgalom
 rtalomból:
 következményei...
 modern zsidóság...
 ai a 20. században...
 faam
 s fellépése...
 s családások...
 megteremtése...
 lksége...
 nisége...
 stb.

20 lej
 UJ KELET
 ALYÁBAN
 Uj Keletben

KÖZGAZDASÁG

Jövő év elején kezdik meg a romániai alattvalók postatakarékpénztári betéteinek kifizetését

A romániai érdekeltek 130, 651 237 aranykoronát követelnek a magyar postatakarékpénztártól

Cluj-Kolozsvár, november 19. Jelenítettük, hogy a posta és távirat vezérigazgatóság hivatalosan közölte, hogy a magyarországi postatakarékpénztárral a romániai érdekeltek követelésének kiegyenlítésére 1922 november 7-én megkötött egyezmény ez év november 1-én életbe lépett, így rövidesen sor kerül a postatakarék betétek kiegyenlítésére. A vezérigazgatóság egyidejűleg felhívta az érdekelteket, hogy követeléseik fenntartását igazoló okiratokkal, állampolgársági igazolványokkal a legközelebbi postahivataloknál jelentkezzenek.

Hogy ennek a nyolc évvel ezelőtt megkötött konvenciónak életbeléptetésére sor került, abban nagy része van a magyar párt legutóbb Szatmáron tartott nagygyűlésének, ahol erősen felszólították a kormányt, hogy a konvenció életbeléptetését a magyar kormánytól sürgetse meg. Ugy látszik, hogy erre a sürgetésre nem is volt szükség, mert a magyar kormány ennek bevárása nélkül is értesítette a román kormányt, hogy Lengyelország is ratifikálta az egyezményt, így az automatikusan életbe lépett.

Az ország gazdasági élete, különösen pedig a kisebbségek szempontjából igen nagy jelentősége van a meg egyezésnek, mert a kisebbségek hozzájárulnak a magyar postatakarékpénztárral szemben egy évtizednél több idő óta fennálló jogos követelésükhöz.

Nem megvetendő az az összeg, amit a romániai érdekeltek követelnek a magyarországi postatakarékpénztártól. Csak a kolozsvári postakönyvekben 25,950, betétkönyvekben 22,885,921.45 korona, a nagyváradi postakerületben 15 ezer 486, betétkönyvben 26,496,599.50 korona, a temesvári postakerületben 11,923 betétkönyvben 15,628,045.13 korona, összesen tehát 75,430,566.08 osztrák-magyar korona értékű követelés áll fenn. Azonkívül 1980 számlatulajdonos 39 millió 997,348 folyószámlakövetelést jelentett be, míg 9014 betevő 15,229,940.79 korona értékű letétbe helyezett értékpapírt követel a régi postatakarékpénztártól. A romániai érdekeltek követelésének végső összege tehát 130,651,237 koronát és ennek 1918. évtől járó kamatait teszi ki.

A november 1-én életbeléptett egyezmény 6. szakaszának rendelkezése szerint az utódállamok fenntartották maguknak a jogot annak megállapítására, hogy milyen összeggel elégítik ki a postatakarékpénztár betevőit. Most tehát már a román kormány kezében van a romániai érdekeltek követelésének sorsa s minden azon függ, hogy megértés-elel kezeik-e ezt a kérdést és hogy a kormány milyen beváltási kuleset állapít meg. Mert ha rossz lesz a beváltási kules, az egyezmény életbeléptetéséből nem sok öröm származik a követelésekre évek óta várakozó kisebbségi betevőkre.

tesebb tragikomédiájának lesz a harmadik előadása, miután az első két előadás a közönség és a sajtó legzajosabb elismerése mellett folyt le.

A Román Opera műsora

Péntek, november 21-én: Hoffmann meséi. (Premier.)
Vasárnap, november 23-án (delután): Tosca.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MŰSORA

Szerda: Kék mazur. (Operett-repriz, új szereposztásban, új betanulásban. Kondor Ibolyka, Betegh Bébi, Nádor, Tompa, Ihász fellépésével. 14. B. bérlet. Ssz. 64.)
Csütörtök: Bánk bán. (Harmadszor. Rendezi Horváth Árpád, a budapesti Nemzeti Színház rendezője, m. v. 15. A. bérlet. Ssz. 65.)

Péntek: A vadkacsa. (Harmadszor. Rendezte Hortváth Árpád mint vendég.)
Szombat: Meluzina. (Zerkovitz-operett, először. Kondor Ibolyka, Betegh Bébi, Nádor Jenő, Tompa Béla, Ihász Aladár. (Premiérbérlet 12. Ssz. 67.)

Vasárnapeste 9 órákor: Meluzina. (Zerkovitz-operett, második. Bérlet-szünetben. Ssz. 69.)
Hétfőn este fél 9 órákor: Meluzina. (Zerkovitz-operett, harmadszor. 16. A. bérlet. Ssz. 70.)
Kedden este fél 9 órákor: Meluzina. (Zerkovitz-operett, negyedszer. 16. B. bérlet. Ssz. 71.)

A Magyar Színház jegyet elővételben az Előreki fotéri könyvkereskedésben kaphatók.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI MŰSORA

Ma, csütörtökön új műsor kerül vetítésre a Magyar Színházban. Bemutatásra kerül Zane Grey, a világhírű Wild-west regények írójának legérdekesebb eseményű alkotása „Az élet diadala” című drámai történet 7 felvonásban, a főszerepekben: Nancy Carroll és Jack Holt. Egy elkényeztetett leányka és egy vadnyugati férfi történetét eleveníti meg a film. Színes természeti felvételek gyönyörű sorozata a háttérre az izgalmas jelenetekben és meglepetésekben gazdag filmnek. Kiegészítő műsorként két pom-

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI MŰSORA

Ma, csütörtökön új műsor kerül vetítésre a Magyar Színházban. Bemutatásra kerül Zane Grey, a világhírű Wild-west regények írójának legérdekesebb eseményű alkotása „Az élet diadala” című drámai történet 7 felvonásban, a főszerepekben: Nancy Carroll és Jack Holt. Egy elkényeztetett leányka és egy vadnyugati férfi történetét eleveníti meg a film. Színes természeti felvételek gyönyörű sorozata a háttérre az izgalmas jelenetekben és meglepetésekben gazdag filmnek. Kiegészítő műsorként két pom-

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI MŰSORA

Ma, csütörtökön új műsor kerül vetítésre a Magyar Színházban. Bemutatásra kerül Zane Grey, a világhírű Wild-west regények írójának legérdekesebb eseményű alkotása „Az élet diadala” című drámai történet 7 felvonásban, a főszerepekben: Nancy Carroll és Jack Holt. Egy elkényeztetett leányka és egy vadnyugati férfi történetét eleveníti meg a film. Színes természeti felvételek gyönyörű sorozata a háttérre az izgalmas jelenetekben és meglepetésekben gazdag filmnek. Kiegészítő műsorként két pom-

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI MŰSORA

Ma, csütörtökön új műsor kerül vetítésre a Magyar Színházban. Bemutatásra kerül Zane Grey, a világhírű Wild-west regények írójának legérdekesebb eseményű alkotása „Az élet diadala” című drámai történet 7 felvonásban, a főszerepekben: Nancy Carroll és Jack Holt. Egy elkényeztetett leányka és egy vadnyugati férfi történetét eleveníti meg a film. Színes természeti felvételek gyönyörű sorozata a háttérre az izgalmas jelenetekben és meglepetésekben gazdag filmnek. Kiegészítő műsorként két pom-

pás amerikai burleszk kerül vetítésre. „Az élet diadala” csütörtökön, pénteken és szombaton 3, 5 és 7 órákor látható. Vasárnap csak két előadás lesz: fél 3 és 4 órákor. Helyárak: 20 és 10 lej.

Vasárnap d. e. 11 órákor matiné 15 és 10 lejés helyárakkal

Vasárnap d. e. 11 órákor matiné lesz a Magyar Színházban. Műsoron a „Szahara” Wild-west kalandok, 7 felvonásban. A főszerepekben: Jack Holt és William Powell. Szencziócs, izgalmas eseményű történet, melynek csodásan szép természeti felvételek szolgálnak háttérül. Helyárak: 15 és 10 lej.

Csütörtök, péntek és szombaton 3, 5 és 7 órákor: Az élet diadala. Zane Grey szenzációs Wild west története 7 felvonásban. A főszerepekben: Nancy Carroll és Jack Holt.

Vasárnap délután 11 órákor matiné: Szahara, amerikai kalandor történet 7 felvonásban. A főszerepekben: William Powell és Jack Holt. Helyárak: 15 és 10 lej.

Vasárnap délután fél 3 és 4 órákor: Az élet diadala. Wild west drámai történet 7 felvonásban. Helyárak: 20 és 10 lej.

RADIO MŰSOR

IDŐ: KÖZÉPEUROPAI
Csütörtök, november 20.

Bukarest. 12: Gramofon. 12:30: Hírek. Időjelzés. 13: Zenekar. 18: Rádiógyvetem. 19: Gramofon. 20: Szimfonikus hangv. Mozart I. szimfónia. Folesen basszista dalestje. Wagner: Siegfried idill. Bizet: Arlesli leány, szvit.

Budapest. 9:15: Házikvartett. 9:30: Hírek. 12: Déli harangszó. 12:05: Eugen Stepat halálajzónakara. 12:25: Hírek. — 1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 3: Rádió Szabadegyetem. Utána pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 5:10: A Földművelésügyi Minisztérium előadás-sorozata. 4:45: Zenekar. Lehár, Braun, Wimmer. Erkel, Verdi. Copradi műveiből. 6:45: Angol nyelvtanítás. 7:25: Az Operaház műsorának felolvasása. — 7:30: Verdi: Traviata c. operája. Bécs. 10:30: Strauss: Bécsi keringő című operettje.

Berlin. 19:05: Karének. Breslau. 21:20: Karének zenével. Frankfurt. 21:25: Walter operatársaság hangversenye.

Varsó, Kattovic. 22:15: Paderewski zongoraművei.

Pozsony. 20:30: Hangverseny. Milánó. 21: Verdi Othello c. operája. Bécs. 21:05: Strauss: Feketelel táncos c. operája.

Prága. 20: Dalest. 22:20: Orgonajáték. Brno. 20:30: Holland est. Ljubljana. 22:30: Román est. Toulouse. 22: Operatársulatok. Osló. 20:30: Hegedűjáték. 21: Dalcó.

Péntek, november 21.

Bukarest. 12: Gramofon. 12:30: Hírek, időjárás, gramofon. 16: Könnyű zene. 17: Felolvasás. 17:15: Hírek, időjelzés. — 17:30: Zenekar. 18: Rádiógyvetem. Gramofon. 20: Holland est. 21:45: Hírek.

Budapest. 9:15: Hangverseny. 9:30: Hírek. 12: Déli harangszó az Egyetemi templomból. időjárásjelentés. 12:05: A m. kir. Maria Terézia honvédelmi miniszter zenekarának hangversenye. — Borsay: Szébb jövőt — magyar induló. Lehár: A mosoly országa. Donizetti: A kegyencső. Fichtner: Fantasia Hungarica. Linke: Csipkerózsika nászútja. 12:25: Hírek. — 1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. — 2:30: Hírek. 3: Piaci árak, árfolyamhírek. 4: Madarassy Erzsébet gyermekversei és meséi. 4:45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. Hírek. 5: Kisfaludy Károly halálának százéves évfordulója alkalmából a Kisfaludy Társaság előadása. 6: A Székesfehérvári Zenekar hangversenye. Keller: Olasz szimfónia. Ketelbey: A havay kék vizek mentén. Grünfeld Alfréd: Románé. Yoshitomo: A Száz lépésű teaházban. Kockert: Reggel Sansonciban. Cui: Cantabile. Van Goens: Scherzo. Csajkovszkij: Nemzetközi szvit. Lengyel mazurka. II. Francia románé. III. Cseh noka. IV. Olasz dal. V. orosz dal. VI. Tiroli tánc. VII. Magyar induló. VIII. Nápolyi tánc. 7: Vergilius-émlék a nápolyi öbölben. Irta és felolvassa Máté Elek dr. — 7:20: Gyorsíró tanfolyam. 7:50: Hegedűs Gyula és cigányzenekarának hangversenye. 8:30: Kisfaludy-émlékünnepély. I. Kisfaludy-költemények. 2. Boross Mihály: A költő c. szimfonia. Rendező Odry Árpád. Utána: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. Majd: Gramofonhangverseny.

Bécs. 22:40: Zenekari hangverseny. — Dvorak. Csajkovszkij, Puccini, Grieg. Mayer-Aichhorn, Strauss, Fall. Ketel-

bey, Ziehrer művei. Berlin. 21:20: Szimfonikus hangverseny. Dvorak: Hegedű és zongorahangverseny. Brahms: I. szimfónia. Breslau. 20:30: Szimf. hangv. Stuttgart. 20:30: Mozart, Weber, Wagner művei. Varsó, Kattovic. 20:15: Lengyel zene. szerzők művei.

Milánó. 21: Szimfonikus hangverseny. Smetana, Ravel, Mozart művei. Osló. 20: Szimf. hangv. Toulouse. 21:30: Gramofon. Prága. 22:20: Mai zene. Pozsony. 18:30: Schubert zene.

JUDAICA

Granovsky: Boden u. Siedlungen in Palestina. Dr. A. Nossig: Integrales Judentum. Margulies: Kritik d. Zionismus 2 k. Gabriel Rissers: Leben und Wirken. Max Brod: Im Kampf um das Judentum geb. Dr. I. Zollschan: Revision d. jüd. Nationalismus. Dr. Rupin: Die Bibel und die Kultur der Gegenwart. Brann: Jüdische Geschichte. Torayner und Lasser: Dehstch hebraisch Wörterbuch. Martin Buber: Die Jüdische Bewegung 2 b. Bernfeld Simon: Die Jüdische Literatur. Nordau: Die Tragödie d. Assimilation. Max Löhr: Israels Kulturentwicklung. Jakob Klatzkin: Krisis und Entscheidung im Judentum geb. Dr. Rupin: Die Juden der Gegenwart.

KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN

DREISER: AMERIKAI TRAGÉDIA

H. G. Wels véleménye:

„Theodore Dreiser a szó szoros értelmében lángész. „AMERIKAI TRAGÉDIA” című munkája egyik századunk legnagyobb regényeinek

Amerikában eddig 12 kiadásban, kétszázötven példányban fogyott el. Német nyelvű kiadása a 40.000-nál több példányban.

THÉODORE DREISER AMERIKAI TRAGÉDIA

óra három kötetben füzet 612 lej, egész vászonkötésben 884 lej. Megrendelhető az UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN

Apró hirdetés

Szörme bundákat 3500 és szörme galérok 350 lejtől kaphatók, V. Janky, M. ter 22. Udvar.

Vidéki, szép társadalmi pozícióban élő, töltő vagyonszolgálatra ismerettségében, szívesen keresi házasság céljából fiatal, feltétlenül szép, nagyobb háttérrel rendelkező háziasszonyt, aki meg tudja tartani a házasság szentélyét, és hozzájárul a család jólétének megőrzéséhez. Kor, teljes körű és hozomány megjelölése mellett „Oriz.” jellegű e kiadása.

Antik butorok és perzsaszőnyegek minden elfogadható áron eladó. Art. Str. Avram Jancu 3.

Köser vegetárius étterem! Rendkívül ízletes ételek. Figyelmes kiszolgálás. Vaj és tejujék saját készítményű. Schwartz Ignác, Cluj, Calea Bona Ferdinand 10.

Izléses kézművek, valamint a szarmába vágó összes munkák jutányos áron kaphatók Fisch Böske kézműves szalonjában Malom ucca 16.

XIII EV (10) — NOVEMBER 1930

UJ KELET és mások

UJ KELET és mások

UJ KELET és mások

Vége

Franciaország dett sovinizm szonylagos gótt helyezked militarista protette ki kímélet jóvátételek ki-törő progressz frankstabilizác mével üzték v tyai mögő s a megrendíthet konszolidációra Poincaré és hada a pénzüg érdemekre való le esctról-esetre sek, a mértékten irányuló at carének, majd az utóbbi hónap már olyan mert megengedhetelleni tüntetéselleni tüntetés.

Es ime, szintkül: Franciaországok taposómá len elbizakodót támogató plutoi ról-holnapra eiv csaország pénzü pillanatban össze a mértékkezmenyének ny cia kispolgár, veteli a kormánytőke anarchiájá.

Két hét óta F telik el nap me nélkül, amelyc csomó kisenber usztatja el. Ily Frank stabilizác világháborut köv kor nyilvánvaló ország egy fityi roknak adott kö sa — még nem

Es ez a pánik őlezi azt a hangv országban is egy kul ki a Tardieu zési politikája, ellen, mely ma a sebb veszélyeztet nensen.

Mindig nehéz csátkozni. Azonba az atak, melyet a az — elő Tardieu kőzni fog a bank egyi válság köve dett kistökések p gúl is el fogja sepiót, illetőleg m must is eddigi po

Es ez az európ ból feltétlenül kiv atos volna már Németországban i ősegekhez vezetn asági talpraállás éne az ottani a

szocializmus teljes Egyelőre azonban ébb oldalát éleve zág, ahol gom

ajd a munkanél észti felvevőképe regint egész E

rat.